

آوردند و سراج تا سترزنها سبب برتره سخن استقبال نموده در نهایت ادب و تدلل سلام کرده آورد و پرسند نفرین نشاید که
 اختیاره اطاعت نبوی با کمال خوبه نمود که شیخ مذکور خوشنود گشته گفت که من چو با هم استقامت میکنم تا کتبها عبادت و سوره سلیمان بخا
 یاهم ازین حلقه برهه باشد چون زبان ایشان عربی بود و سراج نمی فهمید بنده ترجمه می کرد و سراج شکر اشفاق آن بزرگوار
 بعد ملاحظه خود نمود و وقت رخصت دو خوان پارچه مثل و شالوار و کتوتاب تمانا سبب حینث و غیره گذرانید تا بر باس ادب
 نقد و مویز دادن مناسب ندیده بعد از آن که رخصت نمود شیخ سجان زار حسین خان مرحوم با اتفاق فقیر آید نشست معجوب بینه
 از معدن خود که مبلغ یک هزار و پیه پنجاه از نظر مردم فرستاد و حاصل حسب الامر نفعی آورده بدست فقیر داد و فقیر بجهت شیخ
 بسوزند که در دستور گذرانید یکبار شخصی از آشنایان سراج را شب سبک که بنجد میفریاد که رایان ناگرل دیوان خانگه پادشاه هندو
 که با دوزا و کرام مقام مبرور بود و تقدیم مراسم گویا که در کیش بندگان بعد وفات والدین از جمله اشرف الفضا است و بدون این عمل نجات
 آنها را غیر ممکن میدانند بعبیر آید وقت استرخا ص استقامت کف پاوشه از راه طایان سراج شتاب سراج نمود ناگرل گفت
 که اورا با شاهم آشنای است و خاسه از مردی قیامت این عمل را فرقه نامردم موجب اجرت و اب میداند و باره شاه تصور نخواهد کرد
 و نوشتن من اجمال اخلاصه درین کار دارد چه اگر در اقباب مراعات مرتبه بود که اکنون وارد و بکنم نفس من قبول نمی کند و اگر مرتبه که در جا
 داشت بزرگوارم او که اجمال سرش با سان میسایه نفس را قبول نکرده خواهد بچید و وصول خط خل کارها خواهد کرد و چون سراج را
 در سراج را جلال بر لید و اعیان و حکام بر شهر رضا بلده داران هو شیخار نهایت امانت داشت و هر یک از رازوران بر عهد سراج
 لائق در بر راه و سال نموده برین کار گماشته بود که هر سخنی و خبر که قابل ارقام و اطلاع باشد بدون حیر و نقصان نگاشته خواهد و کلاش
 نماند خبر سراج در کمال درستی با و میر رسید این خبر هم بعینه بر او ظاهر شده بود و بعد ملاقات رسید که مثل شما که تشریف آورد و
 رایان صاحب سراج بد و کله یا و نفر ما پند محل حیرت است او گفت چون مرا هم در خدمت بندگی است ما سبب نبود شتاب سراج گفت
 چنین نیست چون او هم مرد و پویشا رسیده بود و فصد که از اصل مطلب سراج هم آگاه است پس سراج خود ظاهر است جا
 باستفسار نداد و بعضی مقررین مثل رایان خیاسه رام و میر قوام الدین خان حاضر بودند این سراج انصیده و روبرو دار و پسر سیدان
 نامناسب دید چون بیرون رفت استفسار نمودند سراج در جواب آنچه از روزه اخبار جلوم داشت مذکور کرد و گفت تدارکش
 انشاء الله خوبه سبب سبب این سخن هم کس نفهمید که پیس خواهد و با او که رجوع با بن نداد و چه سبب تواند دستت که آن شخصی رخصت
 تو رفیع لائق مجال با و نموده بر ناگرل با وجود فقدان جمیع انواع اغراض حرضه در کمال ادب و فردتی نوشت مضمون آلوده
 عنایت نامه بر گاترین موجب از یاد آورد و طمینان خاطر خیریت جو است امیدار ششم کریم بزرگان آنست که بانگ مملو فتنه
 دل مستندان شاد و دور افتادگان را پایا در قوه یاد میفرموده باشند و تحت و در ایام تحین باقیست و در دوازده هزار روپیه بلکه بیشتر
 مثل عطر اگر آتشه لباس سفید که اخلاص به بنگاله دارد و در جا دیگر کمتر توان یافت و پایا با سبب بنگ از علاج و ساعتها سبب
 ساخته و رنگ و شمعدانها سبب بلبورین و آینه با سبب کلان شنات و دیگر نوادر رنگ و چین محبوب همان صاحب که بر
 کیا آید بود و ابلاغ و رخت ناگرل از استماع گفتگو و سلو که با او نمود غرق مرق افعال گردید و در خواهر بسیار گناشت و در سراج
 خود محاسبه شتاب سراج مذکور کرده بگفت که این عزیز از فرط هو شیخا رسیده و تیز با وجود لب مسافت مارا احوالتهاسه بی نهایت داد
 و در او اخراستیکر بار و یکصد هشتاد و سه بلا سبب قحط و فلا شمع کشته تا او سبب هشتاد و چهار که هشتاد و هشت شتاب سراج
 محاسبه سبب سراج غریب و ضعیف نموده نمودار سبب عجزه و ساکین فرمود تقصیرش کن که در آن سال که این ایام بتلا روید و در نهایت

انگلیزوں نے نرخ غلات بڑھانے سے ہزار روپیہ کے ہیں گاؤں مقرر کردہ فرمودہ کشتیہا کے ملوک غلامان ملازم اندر رہا ہی سہ بلند
لعبہ روزیہ از بنارس خریدہ شے آوردد باشند و چون در عظیم آباد رسد بنرخ خرید انجا بفرشند و کشتیہا کے آندہ باز بنارس
برگردند بعد وہ روز کشتیہا کہ در انجا باشند روانہ شوند ہمیں قسم تا مدت کوتاہی کشتیہا در تردد بودہ بطور دورہ غلات متعاقب ہم میریاند
و طارنانش بنرخ خرید بنارس بے کم و کاست بدون حساب اخراجات میفرودختند و مردم محتاج میخریدند و کسانیکہ طاقت خرید
نداشتند انہا در سد چارچا از باغما سے مردم کہ دیوار احاطہ داشت مثل عقیدان نگہداشتہ براسے بر چایا پادہ یا و داروغہ و علمہ
علمہ بقرہ ساختہ بود و طعام ہما پختہ و غلات مشوکے و جنس غلہ با ظروف گلی و سیمہ سوختنی و چند خر مہرہ نے نغز براسے خرید پختہ
دل آنا خواہد مع تنباکو و افیون و نیک ہر کہ ہر چہ معتاد باشند معین ساختہ بود کہ بلا ناغہ ہر روز میری رسیدن پادہ این حال گلچینان
و دلندیان ہم در یک کجھو طہ مساکین را جاسے دادہ طعام انہا سے نمودند و خلق کثیرے بانیتور از ہلاکت محفوظ ماند و در مشہور
ازین مقولہ علی از بیچکس ظہور نہ رسید بلکہ سیکونید کہ با وجود اہتمام مظفر خجک غلہ در بعضے اوقات نایاب محض می گشت مردم
عجہ مثل میرسلیمان خالسامان و اشالی او کہ بر این کار مامورے شدند اول خود سراجام غلہ سے تو استند و از جاسے اچیانا اگر
غلہ بدست سے آمد و محبوب پیادہ ہاسے سرکار میفرستادند دیگرے از حقہ ران و مقرران مظفر خجک خصوص راجامرت سنگہ
کہ ناز مشوقانہ با آقا داشت کشتیہا سے نہ کوراز دست پیادہ ہاسے سرکار بجز و عنف کشیدہ بخانا سے خود سے بردیا اقویا
ہجوم آوردہ از دست غرباسے رووند و از کے تدارک این حرکات و محافظت غلات و فرودشا بنیدن با احتیاط و انصاف
بعل سے آبتنا آنکہ درین خسوس مظفر خجک تہم گشتہ از جملہ باز خواستہا کہ با او در کیٹ لعل آمدیکے اینہم بود و اندر علم بشار عبادہ و
ہر سال میوہ ہاسے ولایتی بوساھت سوداگران میوہ فروش طلبیدہ براروسا سے انگلیشیہ و غلما سے بنگالہ میفرستاد و
بشاہیر و عمدہ زادہ ہاسے عظیم آباد ہم دوبارہ بارسیا چون دید کہ اکثرے باین صورت محروم سے مانند مبلغی غیر مقرر
نکور برک میوہ فرودشان مقرر داشت کہ میوہ این وجہ آوردہ در بازار با بقمیتی کہ باشند بفرشند و ہر کہ دلش خواہد بخرد بعد
از انکہ باقی ماند و کے آخرین کند خود میفرید تا نقصانے برای میوہ فرودشان و سدیع و شراد بازار ہا نشود و بعضے
از قوم مرانیان را کہ کار نہ ہاسے نہال مٹرہ و فرودشند ہاسے میوہ در شاہ جان آباد و لاہور از جملہ شاہیر فرق اندر ہا فرستادہ
طلبیدہ و با آخر عایتی نمودہ در شہر عظیم آباد سکئی فرمود کہ انچہ لائق زمین اینجا دانند تو انہا بکارد و تمارش را بفرشند تخم سودہ و خرزہ
دیگر شمار و بقول از لکنو و اکبر آباد و کابل طلبیدہ بکاشتن میداد و تمارش را بر مردم میفرستاد انگور خوب و نیشکر در نایت بالیدگی
و طول و فرسجے و کونہ اسے شاہ جان آبادی از عمد او در عظیم آباد رواج یافته اکنون با فراط در بازار ہا فروختہ سے شود و انگور خوش
ہم گاسے روپیہ اسے انار و گاسے دو انار و گاسے یک سو نیم انار از باغنا نہا بدست می آید و گاسے در بازار ہا ہم سے نہا عقیدہ
سلمانان ہوشیار داشت چنانچہ تغریب حضرت سید الشہداء علیہ السلام کمال ادب و احترام می گرفتہ و در بیت و یک ماہ مبارک کہ
روز شہادت اسے او میا علی مرتضیٰ علیہ فضل التوحید و اثنا ست شیر و برنج و دیگر ملاو سے و ذلحہ ترتیب دادہ نیازان حضرت
تقسیم میکرد و دیگر دیدن از ہلوہ پہلو و دیگر اکثر بزبانش یا علی میگذاشت گاسے نام مقنہ ایان ہنوز از زبان او سمن و نشہ و قسم
اکثر کہہ داشتہ باشد بود اسے یکبار در سترخان حضرت شاہ مردان علیہ السلام سے نمود در کابل تکلف و نفاست دلچسپ و کرم
تا سچہ تقسیم سے شد کہ ہر روز سے گفت کہ انتظار نشان شدن بریکے از سویتھیا تک یا چیز دیگر در بعضے خواہا را نخبہ ہا راج
چنانی گفتہ در جواب گفت کہ ظور این قسم خارق عادات از جناب حضرت شاہ ولایت علیہ السلام استجاب و استعجاب و مدارد و من

کافر غلغولہ طلب شتم کہ در پے چنین امور گیردم مراد ان جناب عقدا دیکہ باید نیست انتظار چنین امور برک پہ باید کشیدہ دوم آنکہ درین کار با
تکلمت کسی بزبان حضرت نیست اگر بنا بر عدم احتیاط یا سو او بی نشان ظاہر نشود برک من سبے چارہ کہ بنام ہندوم ریلہ عن تشیع
تساویافتہ بر زبان بے خبران از حال باطن من ملاستے دشماستے جاری خواهد بود کہ حاجان آخرا میں ہندو چہ ہندید کہ مستعدے
نشان از جناب حضرت شاہ مردان گردیدہ روز سے برک استقبال جرنل ہست بارہ میرفت در یکیشہ پور لطف پشت تجانہ
کہ مکانے معروف و خیمہ گاہ واردانت محل خیام او گردید صبح ہازان جا کہ عازم پیشتر و اسپ سوار خاص او بردر خیمہ بود ملازمان و
ہمراہیان ہر دو طرف شارع دورتر از مکان اقامت صفت بستہ برای سلام موافق ضابطہ ستادہ بودند ندبہ اندرون خیمہ فتنہ ہمراہ او
برآمد بر بہیمان مجاور تجانہ مذکور عمدہ خاسے دیدہ و فرصت را عنینت شمرده چندس نزد او جمع آمدند و میکہ میخواست سوار شود و سو
گرد و گفتند کہ اینجاسے مہادیو و امر وز پورن تا روزین ہست بخشے ہاہم باید برسد جواب داد کہے کہ برک زیارت این مکان
و خدمت این استان آمدہ باشد از او بایخواست مرار جو سعے و عرضے بشناو اینجانیست با وجود ہمت داسے نہاد و سوار شہ
راہ خود گرفت و مکر دیدہ شد کہ فقر اسے ہنود در راہ از دو سوالا نمودہ اند و فلوسے نہادہ وہما ندم فقیر مسلمانے بنام حضرت
امیر المؤمنین یا اولاد ظاہر پیش چیز سے خواست یک پیہ بہان وقت داد و ازرقا کے رازدارشش نیز مسومع شدہ کہ در سفر
ننگا کہ و کلکتہ کہ ہجوم تجانہ با در راہ است بعضے رقا کے محترم علیہ او کہ در مذہب خود متعصب بودہ اند دلالت بزیاارت بعضے
از اماکن مذکورہ سے نمودند عذر سے خواستہ و صد کرد و صد کے دادہ انہا را مرخص میگرد کہ از طرف من ہم شمار اسم زیارت
بعل آرید و مرا معاف دارید جیسے کہ کمال تکلف برک خود نو آراستہ بود ہندوان ترغیب اطعام بر بہیمان در ان مکان پنج دند
گفت خانہ طریقالع و کثیف و آلودہ خواہند کہ اگر ضرور باشد زر سے گرفتہ در یک گنگا طماسے بانہا بخوراشد وہم در ایام قحط
کہ اساک باران بود پاس خاطر دلالت مرید ہر دور کہ کھیتلد اس و سردار شگہ پیش یکے از بر بہیمان کہ مرجع ہنود و واقف مثال
خود بود وقت او در نو داخل طرایہ شتاب برک فوز عظیم شمرده آمد و شد بر اسے از دیا و عقدا در راہ لبوسے خود شروع نمود
روز سے گفت کہ مہاراج موافق طالع شاناسے تجویز نمودہ ایم از جملہ اوراد خود مقرر نائید در جواب گفت کہ من بود اسمی از ہما
مشغولم و برک من کاسے ہست او پرسید کہ آن اسم چیست اول اخفا نمود چون برہمن مبالغہ را از حد بدر برد گفت نام پاکشتر
برہمن بر خیمیر او معشر گشتہ آمیزشے خواست و گفت کہ مہاراج رام و رحیم اسم یک مسمی ہست جواب داد کہ فرستہ بین در میان
برہمن فرق را پرسید گفت در لفظ رام تو ہم ولد دست ہست و در لفظ اشتر تو ہم نبوت و ابوت ہست کہے نیست ازین احوال کہ با حال
ارتقام یافت ظاہر ہے شود کہ اعتقاد او با معتقدات ہنود تفاوت نہشت بلکہ باطن الاسلام بود و اشد علم سب را العباد و خباہت
اما چون مراعات بسیار با آشنایان و دوستان منظور داشت و خیانت در مال کپنی بنا بر حفظ آبرو سے خود نمی نمود و یہا
وزیریکہ خاص او بود و بصارت ہنود فاسے کرد بعضے اوقات برک بعضے انگلیشیان کہ متوسلان غلامسے آن جماعہ بودہ اند رعایا
و ایصال زر سے منظور ہشتہ وہم برک بر نخے از مخارج زیادہ برداخل خود و کار نامناسب دور از صوبہ از او سر سے زدنی
خود در اطلاق کہ عبارت از یومیہ محصلان نفیسین برک لکارن و مجربان است انصاف را کار فرما گشتہ جائیکہ استحقاق یک
بہاول یا دو منرا اول ہشتادہ دہ سے فرستاد وزیریکہ از ان حاصل سے شد بسیار کم و در سرشتہ دفتر دخل کردہ مبلغی خطیر علیحدہ
بر اسے عطا یاسے خود میداشت دوم آنکہ با از باب جاگیر و املاک و التماہ بانہ نمودہ سے گفت کہ فلان انگلیش دیدن استاد
تھا سے خواجہ و بنام آن کے کہ با اور عاے منظور داشت اسناد و ثائق از کلاسے ہر یکے طلب ہشتہ و عاے سے از

متنبہ بیان خود نمودہ بجز تقدیر سے نافی و سبب از سبب مستندہ از سبب کے بقدر حاصل آتا کہ فتنہ جمع نمودہ جو بیخلفی خلیفہ امین
 دار و گیر فرام نہیے آبدان سخن واجب الریایۃ سے داد و بدر صورت خوشنود اشخاص مذکور منظور ہشتہ سخطہ انیز سے راویان
 خصوصاً سہل سے شہر دہرا میں چنانچہ از بہا و قین در اخبار وارد شدہ و سبب کثیر از سبب ہم در گلستان ایراد نمودہ کہ سہر کہ رضا کے
 مخلوق بر سخطہ قاتی اختیار نماید حق تعالی ہمان مخلوق را برابر او نگار دتا دما باز روزگار شش یار در حق را جہت تائبہ برای این مشاہدہ
 شد کہ ادب آپس خاطر کا یکبار سخطہ اسے چشم پوشیدہ بندہ ہا ہے خدا را نافی سے رخ نماید و سبب ہمہ پر خوشنودی آتا ملی رسانید
 حق تعالیے اردست ہمیں جائزہ جز اسے کہ باید باو دہانید و چون بہمانہ اطلاق زر با اند و خندہ لہا مردم با سوختہ بود و ہمہ پلائی الملاق
 متبلا گشتہ رخت ہستی لجام آخرت کشیدہ و در انجا عالم اسرار سے دانکہ چہا دید اگر چہ بزرگ فرمودہ و ترجمہ حدیث سبقت حجتی
 علی غضبی نمودہ مصرع عفو و کرم بیشتر از جرم ہاست *

ذکر رہا سے یافتن محمد رضا خان مظفر خٹک از گرفتار سے و بسر بردن زمانے مدیدور
 کلکتہ بامید وار سے و آخر رضا دادن بد و ن مرتبہ خود لیا جز سے و ناچار سے *

مظفر خٹک و ان دار و گیر نہایت مضطر رہنے کس وسیلے یا در گشتہ بودہ اکثر علماء فاضلین و خود ہم از سببے مبالا تے و سببے خبر
 در چین اسوراند کے متہم بود دیوان نمانہ او کہ امرت سنگ بود نہایت تنگ طرف ویر دولت خود ضرور و از مردم آونے
 و ارباب ہوشیہ فطنت امانت و دیانت نفور و در کار خود کہ مناسبہ دانی و کاغذ نمائے بہت بے شعور و دیگران از دست
 او بجان و از تند خوئی و تیغ گوئی مظفر خٹک در فغان بودہ اندرین وقت سہر کے راہ خود گرفت و سبب خود مخلصہ جت امرت
 سجیدہ و تحویف اظہار بعض اسرار کہ بران آگئی داشت فارغ غلطے گرفتہ در خانہ از اراکین کلکتہ بفرغت آسودگر علی ابراہیم خان بہادر
 با وجود عدم اطلاع بر کاغذ معاملات سنوآت ماضیہ و سببے دخلی تمام در امور طلی ماسے لوقف استمفاع از دولت مظفر خٹک
 پاس تنگ و رفاقت و آبرو سے نام نوکری کر بہت بر میان جان بستہ و در سہل مدت آگئی بر کاغذ و دقائق معاملات و بر قسم
 کار با سہر سانیدہ مستعد جوابہ سے و کالت در جمیع امور گردید و سببے خود را سپر سہام سہر گونہ باز پرس ارباب کمیٹ قائم
 گورنر کہ در حسن تقریر نظیر ندارد ساختہ متہم شد کہ سہر چہ تواند در ان قاصر نباشد و جو ابہا سے نند کمار را کہ مردہ بقدر عیار و نہایت
 عداوت با مظفر خٹک و از دقائق و ضایا سے امور او آسگے داشت نیز طرف گردید و از کینہ و ریبا و اقتدار و تزویرات او
 ترسیدہ از مستدین سمیع افتاد کہ دین کار سحر طراز سے و سببے پر داز سے بکار بردہ جو ابہا سے مسکت دل پذیر و او گوشتو
 او بقبول طبائع و اسلحہ اتنا و ستامین را حیرت نثار و سے نمودہ غیر از تحسین چارہ بنود و مظفر خٹک بمیاسن دست و زبان
 قلم و بیان او از ان بلا لاسے لے زہار بہت و پنجم شہر ربیع الاول سنہ یکہزار و یک صد و ہشتاد و ہفت ہجری سے رستگار سے
 یافتہ دوم ربیع الثانی سال مذکور پہر ہا سے مستحفظ از در منازل او کہ در مرشد آباد بودہ اندہ بر فاسقہ استندہ با مظفر خٹک بامید
 آنکہ شاید پستور شتاب سرباز شریک کونسل ضلعہ مرشد آباد بلکہ نام صوبہ و فی الجملہ علیہا الامام انتظام معاملات گردندہ معاودت
 نماید کہ کلکتہ اقامت و زید و مفتت خواران کلکتہ کہ علاء بعض اصحاب انگلیشیہ اندہ بخان ابلہ فریب اوراد طبع خام گلندہ سہر روز
 باچار کلکتہ کو بسے حصول مقصد و از ان کشام تو ان نمودہ خوشنودی شہتہ مثل انکار و فغان صاحب چین گشتہ و دیر و فغان سبب این گشتہ
 را از ولایت چین خیر رسیدہ و فغانسے از فغان کس ملین قسم شینیدہ و مظفر خٹک با سماع اخبار مذکورہ امیدوار گشتہ و سنیان ہا

ذکر ورود جنرل کلاورن و کرنل منسن و مشرف فرانسس

فخلص خود شمرده حسب الاشعار آنها را می نقد با کثر کسان داد تا محرک مسلسل حصول مامل او باشند و علامه آن در عده با اعیان
 خطیر بعد و منن بتمام و مرتبه مطلوبه در میان بود بدین جهت زیر پر اخراجات بسیار و قرضدار زر باسے پیشیار گردید فقیر در آن ایام
 بارز و منن تیسرا سباب سفر سعادت اثر بیت الترامحرام و زیارت سیدانام و عشرت کرام آن سرور و علیهم السلام کلکته آمد و از نظر
 متوقع عانتی بود که یک حبه از فانه او بی رفت و نقصان برای او در آن بنود توفیق نیافت توقع این بود که جاگیر است بنده لعل جاکیر
 خود سپارد و قرض مرا عامل او از مهاجن زنده خود نمود و از ملعل جاکیر من برساند و در غیبت من زر باسے فاضل از دیوان است
 نگه دار و ما بین را با من تعرضه مانند ما من سباب خانہ خراج کرده و زاد سے و مؤسسه از ان حاصل نموده را ہی شوم بعد معا
 یا غده الصلب زرامان من برساند در آن ایام که پانزده بیست روز سے فقیر در کلکته ادراک صحبت مفخر خبک سے نمود از زبان او
 بگوش خود شنیده که در هر حکایتی دفتر و فتر مع و ثناب سے علی ابراهیم خان ببادرند کور سے کرد می گفت اگر من تمام عمر در خدمت گزار
 این شخص که محسن است بگذر انم هنوز از عده اذناسے غمخوار سے و احسانها سے پایان او بر نیامده باشم و انشا الله تعالی
 چنین خواهیم کرد و در مخاطبات و محاکات بلفظ قبله من سے خواند و بار بار حضور بنده و دیگران می گفت که رقاسے نک مجرام من
 لکوک مرا خورده در وقت انقلاب چشم از حقوق و مروت پوشیدند و دست از رفاقت برده شسته مرا تنها گذاشتند و کسے بکار من
 نیامده هفت احد سے بن نیست مگر علی ابراهیم خان ببادرند که من درم خریدم اویم و آبرو سے من بخشیدم اوست پدر و برادر من
 چنین سے کرد آنچه این مرد با من کرده و در تمام صحبت مردم و سهران رضا جو و ثنا خوان علی ابراهیم خان بود * *

ذکر ورود جنرل کلاورن و کرنل منسن و مشرف فرانسس روسا سے کیست و بر همین شتاق
 فیما بین گورنر و اصحاب ثلثه مذکورہ و اتفاق بارول با گورنر * * *

مفخر خبک در انتظار گشتایش عقدہ کار خود بود که جنرل کلاورن و کرنل منسن و مشرف فرانسس با اتفاق هم ملد المہام کار با کیست
 و ہم بر تحقیقات معاملات گورنر ببادرند و مشرف بارول که چا و چه سان کرده اند از طرف پادشاه و کمپنی در اواسط شعبان سنہ
 یکہزار و یک صد و ہشتاد و ہشت در رسیدند و دو کس از سرداران اینجاسے گورنر بر تہ کہ داشت و دو سے مشرف بارول منجملہ
 اصحاب خمسہ کنیت میقرر ماندند چون ہر سہ فرستادہ پادشاه و کمپنی و بر تحقیق تفصیلات گورنر معین شدہ بودند و جنرل کلاورن
 از اہل دول ولایت و ملازم پادشاه انگلند بود و کرنل منسن امید ریاست کل فرج بعد وصول جنرل کلاورن بمبر تہ گورنری داشت
 و مشرف فرانسس ثالی مرتبہ جنرل کلاورن و با اتفاق ہم بودہ اند طمئنہ عجیب و بد بہ غریب داشتند و در ملاقات مردم از کسے تند
 ہم کہ ضابطہ مخصوص ہند است نمی گرفتند حتی بعضے ہمار ہم بطور بد یہ اگر کسے فرستادہ مردم نمودند و معاندان گورنر را تا
 کردہ با خود موافق سے ساختند چنانچہ نہ کار کہ از عہد شمس الدولہ و ملاز کلینت و درین زمان عماد الدولہ مشرف شنگ ہم مطرود
 بود نزد جنرل کلاورن و کرنل منسن و مشرف فرانسس مغرور و مقرب گشت و بواسطت او اکثر کسان طمع پیشہ نشاد اند لیشہ با میدانہ
 یافتن با اصحاب ثلثہ مذکورہ متوسل گشتند و تحقیقات رموز و امور مخفیہ گورنر شنگ عماد الدولہ شروع افتاد و درین پنج کس
 ناچاقے صحبت و تباین آرا سجد کمال رسیدہ تشویش شدید سے بمتوسلان طرفین بلکہ در کل مملکت و معاملات روسے داد
 ختے فیما بین جنرل و مشرف بارول خانہ خبکی با تفکر موافق ضابطہ آن جماعہ لعل آمد و کسے عبارت از گورنر و بارول باشد یکدل و
 یکراسے ماندند و کسے مذکور با ہم موافق بودہ ہستمان شدند طرف جنرل را بنا بر کثرت اصحاب کسے کسے بودہ اند بگورنر

که دو کس بوده اند غلبه اتفاق افتاده اکثر کارها موافق آراء طرف جنرل بعین معنی آمد چنانچه که این نام انگلیش صاحب کلان
 مرشد آباد و معنی شرح صاحب کلان عظیم آباد و فوک نام صاحب کلان نیارس و مستتر پرشو صاحب کلان او در ونگشوی به تجویز
 جنرل کلادرن مقرر گشت و مبارک الله علیہ مع مادرش بوبیگم که از دست منی بیگم بجان آمده بود با کوران و معرفت او با جنرل خت
 بهفتدیم ربیع الاول سنه یک هزار و یکصد و هشتاد و نه مخار کارها که نظامت شد و از قبضه اقتدار و اختیار سنه بیگم را بشمار علیجان
 برآمد و خواجہ سراسے مذکور تغییر گردید اما چون منی بیگم زردار و مقتدر هو شیاری است و همیشه مبارک الله علیہ با اختیار او مانند امید
 وراثت زرباسے اندوخته است و او منی ترسانند که اگر از سن کج باعتید من زربار با فقیر او دیگر میگایگان داده شمارا محرم محض
 ناہم داشت و فی الحقیقه مبارک الله علیہ را احوال چنین است که نہ کسی از سطوت او حسے ترسد و نہ از دولت او توقع دارد و نہ پند
 توجه هم در امور دنیا ندارد که مردم را از ان اندیشه باشد لهذا هر که هر چه خواهد میکند او را بکار کسے کاری نیست و چنی که بر او باید
 میجواید دیگر غرضے بکار کسے ندارد و ازین جهت ہنوز تسلط منی بیگم بدستور دنیا بت نظامت اغلب اوقات در انقلاب است
 و ہدین سالی بیت و نہم جوادے الاولے میر محمد حسین فاضل کہ کمال حدت ذہن و وقت طبع دارد بنا بر شوق سیاحت و تحصیل
 علوم ہمراہ مستر الیث کہ انگلیشے در کمال خوبے و صداقت و جوان مرد بود بولایت انگلند رفت و اکثر تحقیقات علمائے آنجا یافت
 در علم ہیئت و مفردات و مرکبات ادویہ و خواص اکثر اشیاء و معرفت اجرام علویہ و بعضی صناعات دیگر مثل شریح ابدان و نبات
 ذلک بقدر کثرت مدت دریافتہ راستے سیر براسے ادراک اکثر آن علوم بہ دست کتاب و ترجمہ کتب آن بہرسانیدہ و در سال ۱۱۹۰
 و ششم فطر از ماہ دوازدهم ہجرت برگشتہ بمشرد آباد رسید و با مقتدران اینجا طایر ساخت اما ازین امر آقہ وقت نشناس
 کسے توفیق نیافت تا سہل مہلے درین کار کہ سرمایہ اشتہار نام نیک حیات پدیدار دنیا بود و صرف نماید و این علوم و کتب بنام
 امیر مذکور ابد الہر بر صفحہ روزگار بیا دگار باند و ما توفیقے الا بالقدور شر بہا و رکہ در شعور و ہوشیار سے و دانائی و کار گزار سے
 نادرہ روزگار است بہ تسلیم و اغراض کار فرما گشتہ کاویدن و جزویات مناسب نہ نیست و قاصداً آن گشت کہ اول بر اوت
 ذمہ خود از قصورات مظلومہ کسحاب و خیانتہا سے متہمہ اعدا حاصل کردہ ناداسے جنرل و غلبہ غلظت و نظاطت طبعیت او
 با طہار رسانیدہ اصولش را مضمحل گرداند و در اندازان کوتہ اندیش خصوص نندکمار را کہ مردید باطن جنسیس الافعال است لہذا
 رساند بعد از ان تدارک بر سہمے کار ہا سے ساختہ و بر انداختن امور پردانمہ جنرل سہل و آسان سیر سے تواند شد بنا برین
 مدتنا سجاوب باز خواستہا سے جنرل کہ بدالنت نندکمار و اتباع او بود پرداختہ صدق خود و کذب اقوال مخالفان طایر است ۵۰

ذکر معارضه نندکمار با گور زرشنگ بہا و روشرا یافتن او با قضا نامی قضا و قدر

بعد از ان ہیوب نندکمار فاشے و آشکار گردانیدہ اکثر بلکہ ہمہ با ثبات رسانیدہ از ان حیلہ ہیوب یکی این بود کہ منہدی مذکور
 دستہ مردمے سازد و مہر کا نام مردم موافق مہر ہا سے آنها ساختہ پیش خود وارد و دستکھا و خطوط عند الحاجہ بنام ہر کہ ہر قسم خواستہ
 یا شد در بنت کردے نماید و خلقے را باین صورت متناصل ساختہ از حیلہ تسکلی بود کہ ہر طایقے و اس سہمے کہ در عہد میر قاسم خان
 اعتبار بسیار بہرسانیدہ و از سابق ہم مہا خجے معتد بود و بہت ساختہ و زرشن را از سر کار کہنی گرفتہ تصرف نمودہ بود در محظوم
 امور و جزا ہاش گران جوڑ سے مقرر گشت و گران جوڑ سے این معنی دارد کہ انگلیشیان متحد دو اندہ کس بقرب مقرر شدہ و نہ اگر
 آنها را قبول نہ اشفتہ باشد تا دو مرتبہ با نکار او تبدیل یافتہ مرتبہ سوم کہ دو از وہ نفر تقریر یا بند دیگر یا نکار و عدم قبول محرم بدل میشود

و این ذوا زده کس یا چه بر سر او حویر سبز نماید و تا قیوم سبزه کس با نماند مختلط نمی تواند شد که مبادا تطبیع نموده از آنجا منتقل
 معدن کثرت و انصاف است مزاج آنها را برگرداند این گران جو رسته که مقرر گشت و تبدیل فیتا و حکم آن مدتها گرم بود تا آنکه اثبات
 یافت که شد کارگزار و واجب القتل و شرا او آنست که او را بخل گشت مرد که بد باطن بود و مغرور بدخواه اکثر خلق خدا بود اگر چه
 با و در کسب حسنی هم کرده طرف آنها را محکم و آشفته باشد و همین که خیزد و رسته از خدش بنابر عارضه مرصن یا فقدان مغز منقطع ماند
 در پی اندی اسے او افتاد و تا کار او در خرابی گئی با هم نرساند یعنی بتقصیر نبود بهر صورت سزا اسے او متع و مقرر گشت چون او را جرنل
 شمال ساخته خاطر نشانی گزیده بود که کسی با تو چیز سے نمی تواند کرد اگر ترا تا به پاسے دار هم بر بندگی هرگز نخواسته تر سید و بهر صورت
 که تقصیرات گورنر با ثبات تواند رسید در آن تصور نباید در زید آن اهل گرفته اول خود بتقصیرا صلا سبب که در مزاج و عداوتی که با
 گورنر داشت در اثبات چرا هم گورنر مقصر نبود و هرگز اندیش مال احوال خود داشت علاوه بر نصیحت و ارشاد جرنل را سختر گشته
 چیز با اسے بسیار بگورنر ظاهر ساخت و در شدت و غلظت همان قسم که بود در سوخ داشت و گورنر هم برار و نموده تقصیرات عظیمه
 او را با ثبات رسانید و جواب و سوال این دو کس بلغت و خدای کلیشه ترقیم یافته کتابی ضخیم گردید و مجد گشت نقوش بسیار شده
 در آنجا که اشتها و انتشار دارد القصد چون تقصیر و سزا اسے او تحقق یافت تباریح بنعمت حاد اسے الثانیه سینه کثیرا و یک مد
 و بیشتر او نه بجز سینه کار را به بود که مقرر بود برده بخلش کشیدند و زرق و اموال او تعلیق شده حواله میشد راجه گورنر اس
 شده که گوید پنجاه و دو لکنه روپیه نقد و قریب بهین قیمت اجناس نفیس و دیگر اندوختها اسے او در حساب آمد و مهر با اسے ساخته
 شد که کار که بنام او در دم بود از صندوقها اسے خانه او بر آمد و منتها اسے فاسده شش شیوع نمود و فتنه

ذکر سخاوت مظفر خبک باجرن کلادون مامور شدن بفرود آمدن فوج در مشهد با و نیا نطقه تعلق بمبارالدو

چون آثار غلبه جرنل کلادون در طایفه شیوع یافت مزاج مظفر خبک را که خاسے از عجلت و تلون نیست رغبت با مبرشش باجرنل
 بهر سید علی ابراهیم خان بهادر که مال اندیشه و مزاج او غالب است مخالفت سے نمود وی گفت که هنوز بطوریکه گزیده
 باید گذرانید و گورنر با شما احسان جان و آبرو بخشے بعل آورده احسان فراموشی نکرده باید دید که با بان این دو طرف عظیم کجا
 منتهی سے شود اگر گورنر بحال سے ماند استقلال مزاج و اختصاص و پاسداریها سے شما در خلاص خود دیده رعایت لائق بحال
 شما خواهد نمود و اگر جرنل شما سے شود شما با او بد سبب نکرده اید که دشمنی خواهد نمود بلکه او هم ثبات مزاج شما را پسندید بقدر نام
 و نشان رعایتی که مناسب حال شما خواهد بود و بعل خواهد آورد اما مظفر خبک که اندک خود را که و نیا بر اقتدار سے که باقتضای سینه
 قضا خیزد و سے میسرش آمده بود و طبیعت ارباب خرد او خود میداند چنان التفاسے باین سخن نکرده راه اختلاط باجرنل
 و احوال او بهر رسانید و توسل بجرنل جست گورنر ازین ممر افسرده خاطر گشته او را بجرنل و آگداشت جرنل سیرا او نیابت مبارالدو
 و قیود اسے که الحال عبارت از خبر گیری و تدارک قطع الطريق در دوران از مالک محروسه و انفضال قضا یا اسے در د
 و خولن ریز سینه و زنا است تجویز نمود و سبب خلیف در ماهه علمه این کار مقرر ساخته بود و او را و اتباع او خلعت از کونسل شاه
 پانزدهم ماه رمضان مسند کثیرا و یکصد و هشتاد و نه مخص گردانید و دوم شوال مظفر خبک خبر شد با و نزل نموده بکارها
 میر جو بگردد و پشت و بهر صورت هر دم شهر مشهد آبادنی بجمعه مطیع و منقاد او بنابر ضرورت گشته تن باطاعت او دادند و او را هر چه بتی میر
 ده بدو عطا کردند و ایضا گفت و حکم به اس حکمرانی برافراشت و دوم زمی بچو سنده کوره صبیبه کاران خود را با محمد زک خان سپرد

محمد حسین خان برادرزاده خود که خدا ساخت و پسر کلان خود بهرام خبک را با مصیبه حاجی اسمعیل که هر دو دخترزاده را بجهت کرم اند
بیت دوم نده نیکو زویج فرمود و بیست و سوم جماد کے الثانیہ سنہ یکہزار و یکصد و نو درالبعہ بیگم زن عطاء اللہ خان دختر
حاجی احمد رحلت نمود و در وقت خانہ او کشتان دو دمان مہابت خبک بود بر طرف گردید اگر چه ہستم لیبوب و بفرج مشہور بود اما تو
ہم بسیار و سخت ہستے قبل از بیمار کے توبہ از معاصی نمودہ در بیمار کے باز تجدید توبہ کرد و مردم را بران گواہ گرفت و تا
دم آخر با استقلال و با حواس و متذکر کلمہ طیبہ و مقترف بود انیت الہی و نبوت خاتم الانبیاء و مقرا و صیاسے آن سرور زمانہ
بر معاصی خود مستغفر از کرم الہی بودہ از وینا در گذشت رب ان تغذ بہا فانہا من اہلک وان تغفر لہا فانہا من رحم الرحمن
و پھر ان حال بیست و ہفتم شوال زلزله شدتی وقوع یافت کہ در مدت چہل پنجہ سال کسی را چنان زلزله بیاد نبود و مغف خبک
علی ابراہیم خان بہادر بیا کہ زیر بار منت و حقوق جاسانہا سے او بود بدیوانے نظامت مقرر نمود و نا بہا سے نو جدار سے
خود در ہر جا فرستاد ان جملہ در عظیم آباد نذر ہاتے بیگ بلخی مقرر شد اما کار برفق و مدار نمودہ نیکنام مانند اصحاب انگلیشیہ مع
عامہ رعایا و برابرا ان غریز ریاضی و خوشنود بودہ شکایت او کسی نمی کرد و بر خلق خدا روادار ایند و اضرار بنورد و مغف خبک
با مقریان مبارک اللہ و خوشنود ہا نمودہ بعضی را خفت رسانید و از مبارک اللہ و مانعی ہم لعل نیامد تا بحمایت و اعانت سپہ
چنانچہ بعد عزل اعتبار علی خان خواجہ سردا خادم علیخان سپہ خادم حسن خان کہ در اکثر اخلاق شبیہ بہ پدر خود ہست چند روز
مدار المہام خانہ مبارک اللہ و گذشتہ بود و در بے اتفاستے مغف خبک گشتہ از نو کرسے بر طرف گردید و مبارک اللہ در با آنکہ
عہد و پیمانہا او داشت نفسی نکشید و مغف خبک درین چند روزہ اندک اقتدار اطہار تسلط خود بسیار نمودہ زبان زد مردم دین آشنا
خیانت پیشگان کہ در اسے نظامت را خوان ایمانے شمرند و علی ابراہیم خان بنا بر تجنب از خیانت خود چیرے سے میرفت
و نہ در او بود کہ دیگرے باین کار جسارت نماید مزاج مغف خبک را با آنہمہ اختر افہا کہ با جسان خان مرقوم داشت از علی ابراہیم
بہادر و شرف گردیدہ خوانان نا چلستے صحبت میان او و مغف خبک گردیدند و چون باقتنا سے اصل طبیعت سبائنت کلی مغف
و علی ابراہیم خان ہست سخن در اندازان در مزاج مغف خبک زود در گرفتہ رسوخ یافت مصرع چراسے را کہ در دست ہست
در سر زود گیر دین اول بکنایہ شکایتہا سے خان مکر مرقوم شروع نمودہ در مجالس خود بطور طعن سخنان ناہموار گفتن آغاز نہاد
ازین قبیل کہ صاحبان من شعر گفتن نیدانم و لباس و دستار سبند و ستان زایان در بر نمی کنم کہ دعوی عقل و شعور تو انم نمود
و این سخنان گویا مطاعن علی ابراہیم خان نیز عم او بود کہ کنایہ بر زبانش سے گذشت چون حق تقاسے علی ابراہیم خان را جانہ تر
آفریدہ و وضع او در لباس و دستار و زلفا و گفتار و با بجلہ در جمیع اطوار پسندیدہ خاص عام گردانیدہ طبیعت موزون ہم دارد و گاہ گاہ
بگفتن شعری غت سے نماید و مغف خبک از امثال این امور چنانچہ اختر ان بان سے نمود و محروم ہست زیرا سے اوضاع او موزون
طبیقتش باعث از جار خاطر مغف خبک گردیدہ از جملہ مطاعنش سے شمرد و بہانہ براسے عزل او از کار دیوانی می جیت اتفاقا در ان
ایام بیگم دختر را بے بیگم کہ زن زشت کرد از خبیث اطوار بود و بنا بطہ عمدہ ہا سبند زہا سے چند از کثیر ان و فوجش و غیرہ جمع نمودہ آنہا
تقسیم رقص و خوانندگے سے دہانید و صحبت بہرل اکثر اوقات می دشت با علی ابراہیم خان راہ مکر و تزدیر کتادہ داسے براسے
بدناسے او نہاد و بہ بہانہ مشکرا حسانی کہ با مغف خبک نمودہ بود خان مذکور را برادر خود خواند و چون چنان اندیشہ ستر و پردہ شد
فاز کتر کے روستے گرفت با علی ابراہیم خان نیز بے پردہ ملاقا تھا کردی و ضیافتہا نمودن آغاز نہاد و دوران مجلس بعضی از خصم
مغف خبک ہم کہ مدنے خلاص با خان مرقوم بودہ اند شریک بودہ بر خصوصیات آن مجلس مطلع سے شدنتا آنکہ بیگم مذکور بر طرف

ذکر ساقی مغرب خجک با جزل کلاورن

یکی از ان کینزان رقاصه خود رغبت خاطر سے از علی ابراهیم خان ادراک نموده ترغیب بسیار باختلاط با او باطناً فکرمین کینز است
 و من آنرا بشما تحلیل نموده ام سے کہ دویم صحبتان کہ بان زن سر امر کردن ہم مشورہ بودہ چیا سے یہا نہ برای جان ہم قوم بودہ اند نیز
 سیالند با دمان نموده سے گفتند کہ مطلق سفالتہ نذار و کینز سے پیش نیست مالکش لیشا تحلیل سے نماید اینقدر احتیاط و احتیاب
 را باعث چه سے تواند بود و مرشد آبا و اجداد تا حکم بلا قوم لوط داشت والی آان ہم کندک چه کتر کسی را در ان بلده پامن ناموس
 خود و دیگران منظور و ملحوظ مانده بود بلکه اغنیاء و اعیان زریا درین خصوص بصرف رسانیدہ عجزہ و غربا را با انواع ترغیبات و دلاکت
 بفجور سے نمودند و محققنا سے کلام الناس علی دین ملوکم این عمل رواج یافته معروود از سجا و غربا را عصمتی مانده باشد و الا اثر شہاد
 مقتدران اکثر سے را کہ ببینید مبتلا ہیں علت و عمل بود عیبت دست در دامن ہر کس کہ زوم رسوا بودہ کہ با آن عظمت یک
 طرفش صحرا بودہ خلاصہ علی ابراهیم خان با وجود و فور شعور و احتیاب تمام ازین قسم امور بدلاکت شیاطین الناس صدم گشتہ
 شاید دوسہ بار کینز مذکور را حسب الاتماس مالکہ او سجدت خویش خواند یا بر او تعنت کردند علی اسے حال مظفر خجک ہمیں امر را
 دست آویز کرد ایندہ با علی ابراهیم خان بر ہم زود و طاہر محض با آراست کہ فلان ہاتک شتر و ناموس من گردید تیار سے این محض
 کہ غیر از دیا و رسوائی سود سے نہ داشت شاید بچوں انگلیشیان در رخ بدنام سے آگہ با چنین رفیق محسن بقید القطار و انفکاک
 چه معنی داشتہ باشد نیز عم نادانان خواہد بود الا وہی معقول مفہوم سے شود بہر صورت مظفر خجک شکایت این عمل در محاسن
 عام مکرر بزبان آوردہ شاید ہم سفر سے نہ کینز و دیگرے و نود و یک پیر سے علی ابراهیم خان را از شغل دیوانی نظامت کالدو
 منزول نمودہ سپہ کلان خود ہر ام خجک را بحضور مبارک الدو بردہ خلعت خدمت مذکور پوشانید علی ابراهیم خان در زاویہ خانہ
 خود با استغناء و استقلال انزوا گزیدہ آمد و رفت در بار و خانہا سے اصدقا و احباب بالمرہ ترک نمود و احوالش بنا بر حسن پیشینہ
 قلت داخل و اسخراں مزاج چنین حاکم مقتدر کبھال غرت و اعتشام گذشتہ خانہ او مطاط اصناف انام و مرجع خواص و عوام است
 و ہمدین عرصہ اقتدا و مظفر خجک سید محمد خان کہ از رقاسے مقتدر مظفر خجک و نہایت موافقت و دخل تمام در مزاج او دارد
 مرد و لایت زاکبھال سختہ کار سے و عیار سے است یکی از زوجات رضی الدین محمد خان را بقدر ازدواج خود در آورد با این تعرب
 کہ در وقتی رضی الدین محمد خان عازم مکہ معظمہ بنا بر غرضے گشتہ ستم سے با و متضمن مصابت خود نوشتہ دادہ وہی خود گردانیدہ بود
 آخر فرسخ آن غربیت نمودہ دستے گذرانید و بعد چند سال رحلت نمود ز بسیار مال و افزو خانہ و حجام مالی داشت سید محمد خان
 بدست آویز بہان ستم سے کہ در دستش مانده بود و قابض مخلصات رضی الدین محمد خان گشتہ پس و نسویش را با اختیار خود گذاشت
 و بعد چند سے و بہا کط بر انگشتہ یکے از زنہایش را کہ غیر مادر پسرش و محبوب ترین نسوان او و مالک زربا و اکثر اسباب بود بجا
 کلاخ خود در آورد و مالش را ہم متصرف گشت و مردم را نفرت از تعیین وصی ہم تہیم رسید کہ ہنگام رحلت صدر الحق خان ہمدان خان
 طبیعتے خواست کہ بعد الحق خان گفتہ سید محمد تعرب را کہ او ہم عجب بابائیت و وصی او گرداند صدر الحق خان ہم ترغیب
 اسد اللہ خان کہ امثال فرمایش نہایت منظور داشت راضی گشتہ بود ز نش فریاد بر آورد و استغناء دہکار شدید نو و کہ من
 زن پیر سے و محتاج بہیچکار سے نیستم بر این من و منی سے باید و ہرگز رضانا دتا آنکہ صدر الحق خان از اطاعت امر اسد اللہ خان
 سر باز زدہ ترک تعیین و سے نمود عجیب تر آنکہ ازین اتناسے کہ صدر الحق خان در باب قبول و تعیین و سے نمود اسد اللہ خان
 نہایت آزر دہ گشت و ہنقد ہم رجب نہ کینز و دیگرے و نود و یک مظفر خجک زن برادر خود محمد علی خان را کہ در بعض ایام و کنتش
 حاکم اسلام آباد و بعض احوان حاکم ہونگے و بعض زمان حاکم پورنیہ بود و ہما سجا در گذشت بقدر از دل ج خود در آوردن مذکور از

خان مرحوم مرحوم دو پسر وزیر و افراد شہتہ تن بہناکت و دوسے داد و سائل و وساکہ ترغیب یا نمودہ لیسے بسیار رضا مند بن گونہ سے گوئید کہ در ایام نیابت نظامت کل و بارالمہاسے جمیع معاملات کہ اوج اقتدار مظفر خنگ بود زہنا سے اقربا و غیر اینہا بنیابہر صورت آمد و رفت در خانہ اشش و اشتندہ بدین جہت نظرش بر بعضی از آنہدے افتاد و براسے حصول وصال بعضی کہ این کارہ بودہ اندہ سے بے نمود و الا فلا اگرچہ شہرت این عمل بسیار و اکثر حکایات و جواب بعضی زہنا بتفصیل مسمرع گشتہ نگارشش نہا سبب نبود و حیفہ اوقات است کہ تجویر کلمات مذکورہ بگذرد سے گوئید در بہان ایام و غیر آن چون زن محمد علی خان بنابر قرابت قریلہ کثر در خانہ اشش سے آمد مظفر خنگ اورادیدہ میل خاطر سے بطرف او داشت بعد از آنکہ میوہ شدہ بکشتن ع با او کل نمود و العہدہ علی العالمین والراوین *

ذکر نماز سے غنی کہ فیما بین گورنر عماد الدولہ مسٹر شٹنک بہا در جلادت خنگ و جرنل کلا در شہزادہ یافتہ در بہان او ان جرنل مذکور بہالم آخرت شافت بر بیل جمال بقدر اطلاع احوال *

چون گورنر و جرنل را با ہم نماز عتہا سے شدیدہ رو سے دادہ اسلالت ہر دو متضمن شکایتہا سے بہدگیر بولایت شان حضور پادشاہ دکنی رفتہ جو ابہا سے آمد در سال سوم از ورو و جرنل کہ در ان او ان کرنل منسن مردہ بود خطے از ولایت رسیدہ کوشش مشعر رفتن گورنر جرنل بولایت بود و در ان نوشتہ بودند کہ گورنر بگاہ بولایت آید بعد خود جرنل را گورنر کردہ بیاید و دوستان جرنل با نوشتہ تنکہ احوال گورنر جرنل بولایت سے آید و گورنر سے کلکتہ براسے شہا مقرر شد جرنل انتظار کشت احوال خط گورنر نکشیدہ گمان برد کہ براسے سن حکم گورنر سے آمدہ و در کونسل خانہ بر کر سے گورنر نشست گورنر درین خصوص اورا تحقیق نمودہ مجرم گردانید و جرنل کہ مزاج تند سے داشت از کشیدن افعال تند تو گشتہ سخنان سبک جواب و سوا کہا غیر لائق نمودن شروع نمود گورنر جرنل ہذا بطہ قوم خود کار فرما گشتہ منیر جواب و سوال طرفین غلہ عدالت پادشاہ سے را مقرر ساخت انہا حق بطرف گورنر دریافتہ جرنل را معاتب ساختند و سخنش را از پایہ اعتبار انداختند گورنر جرنل بہا در باین صورت بر مرتبہ و مقام خود قائم ماند و جرنل خجالت عظیم کشیدہ از شدت کہ ورت چند روز سخنانہ خود انرا گزیدہ و از فرط غصہ بیمار گردید چون بسیار پیرو د از ہتلا سے غم و غصہ پر مضمحل گشت و با بہان جملہ طو چون گورنر را حکم انعقاد بابے نے کہ باز و سے خواست از ولایت رسیدہ بود گورنر مجلس شہاد کہ خدائی خود ترتیب دادہ جرنل را اول از ہمہ در ان مجلس دعوت نمود او از کثرت ملال و ضعف مزاج امتناع نمودہ اجابت نکرد گورنر خود سخنانہ اش رفتہ بہاجبت آورد از کث بسیار کہ در محفل شہاد سے نمود مرض جرنل بعد معاودت سخنانہ از دیاد پذیرفت و ڈاکہ سے کہ خاص جرنل و او را از ولایت بنیابہ احتیاط ہمراہ خود آوردہ بود در عا و او تدبیر خطا نمود بہر چند جرنل مانع بود کہ حقان بعل نیاید و سبب لغت نمودہ دو با احتقان فرمود و جرنل بجز احتقان جان بجان آفرین تسلیم نمود و طرف مسٹر فرانسس از مردن جرنل ضعف تو سے بہر ساندہ طرف گورنر قوت گرفت بہر چند مسٹر ہو لیر کہ بعبوض کرنل منسن آمدہ با فرانسس اتفاق داشتی و رزیہ اما طرف فرانسس بنابر مکتوب گورنر شدت ہوشیارش قوت گرفت بجز مردن کرنل منسن طرف جرنل ضعف گشتہ سر فارا ان وقت نشان جرنل کہ خلالت را گورنر بود نہ تغییر شدہ بود نہ بعد مردن جرنل خود معلوم کہ چہ حالت بہر ساندہ باشندہ لخص کہ مسٹر ہو شٹنک از لکنو فوک از بنارس ہوشیج از عظیم آباد و گوران از مرشد آباد تغییر گشتہ مسٹر ہڈلشن براسے لکنو مقرر شدہ رفت و در بنارس مسٹر گرام منسوب گشت و مسٹر لاسا صاحب کلان عظیم آباد گردید و در مرشد آباد مسٹر بیہار المہاسے یافت و را چہ گرداس

ذکر شروع منازعات و شاجرات جماعہ انگلیشیہ با سرداران دکن

کہ بعد گشتہ نقدین پیرش برکتیہ و استمالت و ہم بنا بر استرفنا سے خاطر جنرل بیوی اسے مبارک الدولہ با مور گشتہ بعد از ان پاس و شاجراتی جنرل بیوی انی خالفتہ بنگالہ با وجود عدم لیاقت میاں گشتہ بود پس اند انتقال جنرل بلکہ بعد مردن کرنل سنسین جنرل پورخانہ نشین بود حسب الاشدعاسے منی بیگم بیوی انی نظامت مبارک الدولہ مقرر گشتہ او اسطہ حیا دی الثانیہ سنہ یکہزار و یکصد و نود و دو در رسید و سفر خجک را از مردن جنرل انیسوی کے بسیار سستی و سبکی در کار او پیدا آمد و گویند کہ گورنر بنابر بعضی اوصاف و صفات اعتماد ہتم براوندہشت لہذا از فوجدار سے و عدالتی کہ بسے جنرل مع نیابت دیوانے مبارک الدولہ برای او مقرر گشتہ بود و مفروضہ و صدرالحق خانی را بکار لاسے کند کور ما مور فرمود اگر چه صدرالحق خان را ہم سے شناخت کہ از عمدہ اینقدر کار با بر سر نہاید لیکن چون از ابتدا سے در و گورنر این بار و اقتدار او کہ گورنر کلکتہ گردید مجاورت آستان دولت او گزیدہ در انقلابا بہا بیچ سومائل نگر ڈیپتہ و دولت مند ان قدر شناس را پاس حقوق خدمت و اخلاص از جملہ ضروریات سے باشد تدارک خدماتش با این غنایت زیادہ از لیاقت فرمودہ اورا مفروضہ منتظر ساخت و بر آدیوانے مبارک الدولہ گرداس را چند روز پیشتر فرستادہ رقم غزل بر ناصیہ تعال مسفر خجک کشید و مبارک الدولہ بزرگداشت کہ تا در و صدرالحق خان عملہ فوجدار سے عہد مسفر خجک را بحال اوشہتہ تحت فرمان خود نگہدار دمنی بیگم کہ این روز بار از حد سے خواست سرگرم امور موجودہ گردیدہ خواہان آن شد کہ صدرالحق خان را نیز از نیابت مبارک الدولہ تمتع دارد بلکہ اگر میسر آید فوجدار سے و عدالتش را ہم بدست آورد براسے ہمین کار دیوان خانہ خود را بکلکتہ فرستادہ با گورنر و خواستہا آمان نہاد و در اقلع صدرالحق خان از نیابت نظامت مبالغہ ہانہ و چند روز جواب سوال رد و قبول از طرفین در میان بود آخر آنچه مرکز خاطر گورنر بود بانکہ پاس خاطر منی بیگم و مبارک الدولہ تقریباتی تیار گشت و ششم جہاد سے الثانیہ صدرالحق خان وارد مرشد آباد گردید چون مرد سادہ بود و خرافت پیر سے ہم بر او دست یافتہ و تمثیلت امور بلکہ قیام و تہود و خود و در و در بار و حضور مبارک الدولہ حرکات سبک کہ دلالت فاشے بر خرافتشن نماید لعل سے آورد بدین جہت در نظر با تحیف و بی مقدار گردید آقا محمد علی نام مغلے ولایت زارا گویند بعد اخذ مبلغے لہ فوجدار سے عظیم آباد و آقا عبدالرحیم را عبدالالت اسما مقرر ساختہ بود و فوجدار تہ کو رہنایت سبک مغز و تنگ ظرف در چند روزہ حکومت اغرہ انجا را نہایت عاجز و حیران ساختہ خود را بد نام گردانیدہ

ذکر شروع منازعات و شاجرات جماعہ انگلیشیہ با سرداران دکن و مہیا شدن باب الفلح حوادث دکن

بالا سے را گو کہ بعد انتقال را جہ ساہو بیجا سے او مستولے گشتہ مالک مالک مرہٹہ بود و ذکر او در ضمن احوال دکن آن قدر کہ با جمال معلوم فقیر گردیدہ انشا و افتراق سے خواہد آمد چون بمرگ خود در گذشت پیرش قائم مقام او گشت رگناتہ را و پڑا ہ بالا را و را با برادر زادہ اش کہ پسر بالاجہ را و بعد پیر فرمان روا مالک مذکورہ بود منازعت سے رویدادہ مقید گردید و در عین قید با مستحفطان خود ساختہ سنجید و وغا برادر زادہ خود را گشت و بیجا سے او نشست در سرداران ملازم آن دو جان اختلاف پیدا آمدہ بعضے طرف رگناتہ را و دیگر فتند اکثر سے زن پسر بالاجہ را و را کہ حاملہ بود لہذا در کیر و دستہ علم خوار عمت بر افراشتند و بر رگناتہ غالب آمدہ باز مقیدش نمودند و بعد از ان بطوریکہ مرخص رگناتہ نبود و خود را لیر و رساے سوزا اتفاق و آشتی داوند او فرصت یافتہ بدر رفت و با انگلیش صاحب کوشے مینائی ساختہ در حمایت او نشست و ہشتت نمود چون اکثر بابا سے سبب المسالک بلکہ کل مالک منہد و ستان در تقوت انگلیشیہ ہمین قسم را آمدہ کہ دو سردار یک ملک

با هم نبرد اسے ہم رسانیدہ یکے بانہا پیوست داین جلائے راہ راہ و روشس آنجا دلالت نمود و بعض سرکرہ ہاسے آنجا را کہ
 با او توسل و شہت در مخلصا نشرا بودہ اند با عانت خود و اینا کشیدہ و انگلیشیہ قول و قرار چند خاطر خواہ خود اول با او خود را
 چند موافق قرار نہ کورسبر بردہ اطلاع تمام بر اذخاج آن ملک و ضوابط و قواعد آنجا بہر ساینند و تا این مدت در تربیت فوج و
 تعمیرت ارکان خود کوشیدہ و بعد از آن آہستہ تخیل متصرفت در ان دیار شدند اگر او ہوشیار سے با اینا لیسر برد چون انا
 و مقابل اند با او کاویدہ بعد مردنش لطیفیل اولادنا خلفش ملک نہ کور را بدون بدنامی و کاشش متصرفت میشوند و بنوعی
 کار سے کنند کہ الزام سے برایشان عائد نہ کرد و در خرابی خلق آنجا خصوصاً قویا از دست مردم بہان دیار لعل سے آید و البہان
 دست نشان ایشان قیامت این امور نفہیدہ و در استیصال امثال خود بخوشنود سے و آرزو سے تمام میکوشند انگلیشیہ
 خود تحقیق آنہا نمودہ آن البہان را بہت سهام ملام عقل سے سہند و ولایت میگردد آنہا خود را کاروان تصور نمودہ و میجویند
 و میجویند بعد زمان سے چند تخم ستمہا کہ کاخستہ اند بسیار آیدہ مواد مسکافات و انتقام آنہا میگردد و بغیر و پشت زیر کماند و ختہ اند
 ہوس غرت دجاہ بہر سایندہ قہد ممالک عظیمہ سے نمایند و ملک ویران شدہ را دیران تر کردہ بدام خسارت سے افتند و اندوختہ
 سابق را در عوض این نقصان لاقی تخراب صاحبان انگلیشیہ رسانیدہ فقط حمال مظلمہ سے مانند دین مقتدران مقتدر بعد عالم
 سوز سے و وبال اندوز سے بر خسارت خود آنزمان آگہ یافتند نہ امت سے کشند و در ان وقت آن پشیمان سے سود سے
 بحال آنہا نمی کنند و این بیت مشہور عربیت دید سے کہ چہ کرد مردک خربہ او مظلمہ بود و دیگر سے زرہ مطابق بحال آنہا
 میگردد و القصہ کما صاحب بنیاسے این احوال را بگورنر عماد الدولہ مشہر شنگ بہادر نوشتہ اطلاع داد و منازعت سے
 قوم فرانسیس با جاعہ انگلیشیہ از قدیم الایام و بحال تبارگے بنا بر عانت مردم امریکا روسے دادہ و مردم امریکا ہم قوم انگلیشیہ
 داز سہ چار صد سال در امریکا کہ ارض جدیدہ دنیا کی نو عبارت ازوست اقامت و زیدہ بوضع انگلند بود و باقر تربیت اولاد
 و صرف اوقات و موت و حیات در آنجا مقرر ساختند اما تابع حکم پادشاہ انگلند و مطیع او بودند از چند مدت کہ زیادہ از چار پنج سال
 نخواہد بود بنا بر زیادہ غلبی معمول سراز اطاعت پادشاہ خود با زودہ جنگیدند و ارباب حل و عقد یعنی اصحاب کونسل آنجا را کہ از طرف
 پادشاہ بودہ اند کشتہ برای خود رئیس بطور کونسل مقرر ساختند و با افواج پادشاہ خود مکرر مصافحہ دادہ غالب آمدند و پادشاہ
 و کینی خسارت کرد و با کشیدہ فرانسیان بنا بر کینہ دیرینہ با انگلیش بد مردم امریکا بنا بر تالیف قلوب آنہا اصلاح امور دیدند
 و گوہ و باروت و توپ و ہمدق و غیرہ با محتاج حروب بانہا رسانیدند پادشاہ انگلیش رنجیدہ با آنکہ مدت صلح باقی بود با پاد
 فرانسیس ہم جنگ شروع نمود و جاعہ انگلیشیہ را در سہدستان از اکثر فرق خاطر جمع گشتہ اندک اندیشہ از طرف مرہٹہ و حیدر
 و خاطر سنجلیہ چہ حیدر نامیک وہ دوازده سال قبل ازین با انگلیشیان بتقریب جنگیدہ غلبہ خود در دکن بر اینا ظاہر ساختہ
 بود و مرہٹہ چون جنگ گریز دار در سہد وہ بار سہنگد و میگریزد و فوج سے را کہ درنگ و تا زبر ابر با آنہا باشد از طرف قوت و
 جمیع با محتاج عاجز و لا علاج سے سازد ازین امر جنگ اورا ہم انگلیشیہ دشوار سے و استند و نیز معلوم و استند کہ حیدر نامیک
 را سہے با فرانسیان بہت لندہ مقدمات گورنر عماد الدولہ مشہر شنگ بہادر کہ اعتقل این قوم و نہایت دانا و ہوشیار
 بہت ساختن بارگناتہ را و دیر در ختن جنگ مرہٹہ مقتضای نظر و در بین نہایت صلاح دانست و خواست کہ افواج
 انگلیشیہ بطرت دکن بنام عانت رکناتہ را و برود و او را یا خود گرفتہ سرداران مرہٹہ را دلالت بمصالحہ و موافقت خود نماید
 و بر رکناتہ را و آنچہ تمنا سے اوست در خواہد اگر آنہا اطاعت نمایند ہم از رکناتہ را و ہم از مخالفانش و ہمہ پیانہ سے

ذکر شروع نماز تا مشاجرت اجامه انگلیش با سردار دکن

برای قوم خود و عدم موافقت با فرانسیس گرفته. و شایق محمود و ایمان را که بایمان غلط تقریر یا بد مبهود و دستخط سردار دکن نویسنده گیر
 و اگر اطاعت نکنند رگناتمه را در ابا خود گرفته سرداران مخالفتش را مقهور سازد چه میسر نیست که رگناتمه را و چون سردار و سرداران
 آن جاهه است البته بعضی با او خوانند. بود بعضی دیگر با اتفاق او با ساسانی تدارک و تنبیه می توان نمود و چون جنگها
 عظیم هندوستان تا نایب ملین. از سلطه شاه جهان آبا و بنا بر فرمان فرمان تقدیر و تنبیه جامعه بد نهادان از خدا غافل بی خبر
 با ساسانی نزده بودند جنگها می دکن را هم همین قسم آسان می شمرد و میدانست که بعد تبیت افواج مرسته سیدر نایک زانیر
 بسهولت مقهور می توان نمود و بعد ازین هر دو کاربرد و اندیشه از فرانسیس و دیگر اهل ولایت کل ممالک فرنگ و اقویا
 هند تمام هندوستان را بجز و بعضی سنین و مشهور سخن کرده فارغ البالی بکام و آرام توان گذرانید و این را خاصه از امتیاز
 بود چه عداوت با فرانسیس خود قدیم است و الحال امر عظیمی مثل موافقت مردم امر بیکجا آنها را میسر و عداوت با آنها مجدد
 مستحق گشته اگر آنها رشک بر شوکت انگلیش درین دیار بزرده چند نبرار کس با حمید نایک و مرسته ساخته و رسوا صل هند بود
 آیند و سنگامه بر پا کنند تدارکش دشوار و هیچ یک از مرسته و غیره عظمای هند در آن وقت با انگلیشیان یار نخواهد بود درین
 وقت خود رگناتمه را و بارز و رفاقت اینها را می خواهد دکن بود که نقش این مدعا بر اسکی اینها درست می نشست و قوت
 و گیریم سیر و تمام هندوستان بی خرج سخن گشت مخصوص آنکه گورنر این همه مدارج نظیر و درین درست دید، عازم بر انگلیش
 حشر و لشکر ارسال افواج نظیر دکن گردید و شهرت چنین دارد که مشرف فرانسیس و مشرف سولیر که سخاوت صاحب کیمیت بوده اند
 رای رانه پسندیده صلاح درین می دیدند که همین وزیر ملک که در دست داریم قناعت نموده یا از حد خویش بیرون نیاید گذشت
 و شاید حکم کنسل ولایت هم همین در بدیانت رو اقراب بود گورنر بهار و درین خصوص سخنان اینها را قبول نداشته خود تنها
 مستعد این امر و درین کار متفرقه گشت در آن او ان شروع سال بکثیر از و یکصد و نود و دوم سیر براسی سیر خود
 از عظیم آبا و همراه کرنل گاژر که از کلتو آزرده خاطر گشته بر اسکی انفصال بعضی جواب و سوال نمود بگفته است رفت و باقی
 بسیار آشنا و بر حال بنده غمخوار بهیاسی داشت فاصد بلده مذکور گشت و کرنل جیاره از کار بانیک براسی خود در ملک گشته بخا
 وقوع داشت بیک ناگاه مجرم مانده متعین لشکر که از آبا و لکنو جنگ و گمن تفر گشته است شده بود اگر دید ازل هم
 ناخوش و خاطر بنده هم شوش گشت چه توقع امانت اند و بسیار بود چنانچه بعد رفتن او بدکن عقد کار بنده بسبب اتفاق
 حکام و مقتدران انگلیش که درینو لانا بایر استغراق در امور جزوب و غیره چنان تو جی در کارهای هندوستانیان ندارند تا
 حال نمانده و ذکر آن در دفاتر و قانع نامناسب است چه که مرسته و بیانات کجا بخواند خاصه در چنین مقام و مواقع آنچه مقتدر است
 میر می آید مصرع میرسد خواهی بخوابی آنچه در تقدیر است به سبب ناخوشی کرنل گاژر و آنکه سالار سکر مذکور
 برای کرنل لیلی که مرسته نوکر سنی او فوق مرتبه این کرنل بود مقرر گشته این را تابع او می باید بود و کرنل گاژر و با او بسیار بد و نسلی
 مطلقا لیاقت سردار سنی بد داشت لیکن چون موافق شرایط اینها از حکم کنسل چاره غیر از اطاعت یا ترک نوکر سنی باشد
 قبول نمود بنده بیاس و دستها با او گفت که این اراده که تصمیم یافته امر عظیمی است اما از فرط غرور و یک نایب غلبه پاسی در پی
 و فتوحات متواتره این جامعه را میسر شده بود نهایت سهل شمرده می گفت که دو پلشن ما براسی تمام هندوستان کانی است
 شبهه زیاده مبنای او را درین خصوص بی فایده و دیده خاموشی گزید و کرنل مذکور حسب الامر کنسل روانه آبا و اگر دیدنا از سخا
 یار راه کاسی و بدل کند و توابع بر او اولنگ آبا دید کن رود و از بنیاسی نیز لشکر میباید و آما ده گشته مع رگناتمه او

دوم سیرت اخیرین رسیدہ یکجا شود و بالفاق در امانت رکھنا تھہ راؤ و اطاعت سرداران دکن کو شہیدہ حسب الحکم کہ لسل لعل اور
 مسٹر الیٹ کہ در برہ انگلیشیہ و نیند دستا نیان مثل اور صدق مقال و حسن افعال کہ کہے شاہد گشت طبقاتت ناگہور نہاں
 سچین گشت تا تجدید عہد بود پورہ رسائیدن باقیات زرمیر و مولد ہو سبجے وغیرہ اولاد رکھو ہوسل را خوشنود نمودہ تہ گہر و در
 کلان دار الملک رکھو ہوسلہ مکا سدار صوبہ برابریں عم راجہ ساہو است کہ با مہابت خبگ می خبگیدہ و آخر مہالہ انجا میدہاں
 مصالحتہ را انگلیشیان مسلم داشتہ با اولاد او نہ کا ویدند اما بنا بر شہادہ غلبہ خود در دادن زر نقدیکہ مہابت خبگ معین و مقرر نمودہ
 یکجہ داروہ نیرے گندائید چیزے دادہ قلیلیہ را با تے سے داشتند و آمد و رفت سفر اما برسلس دوستی از طرف آنها و تقاضا
 بقایا سہولت سے شد غرض از فرستادن مسٹر الیٹ و تجدید عہد آنکو اولاد و اتباع رکھو فرامحت با لشکرے کہ بچگے کن میرود
 نکرده فتنہ در بنگالہ و عظیم آباد بر پا کنند چون رکھو اولادش کہ بنی اعمام راجہ ساہو و مد سے مرتبہ و مقام او بود ہ اند و بالاسجے
 بعد فوت راجہ مذکور بنا بر اقتدار سپہ سالارے کہ داشت خود قافلہ بلک و دولت راجہ ساہو گشتہ اینہا را بجاسے او نہ نشانیہ
 اند اولاد ہا لاسجے را و سرداران آنجا بیدل بودہ اند بنا برین مو د ہو سبجے و انوان و اتباع اور اسے گشتہ تجدید عہد نمودند و مہا
 عبور شکر گز گز گشتہ آتش فتنہ در نواح بنگالہ و عظیم آباد نہ افزوختند اما مسٹر الیٹ چون در عین برسات قطع مسالک کو ہستان
 نمودہ را ہما پیو و داجلس ہم رسیدہ بود در اٹھانے راہ قدم بود سے آخرت گذاشت و برادر مسٹر اندرسن کہ ہمراہ مسٹر
 الیٹ رفتہ بود اتمام سفارت و رسالت نمودہ از راہ عظیم آباد بہ بنگالہ و کلکتہ برگشت فقیر کہ از مدتہا با گورنر جنرل ہشتنگ بہادر
 آشنا و برکے حصول مدد سے خود ہمراہ کرنل گاڈرڈ کلکتہ رفتہ بود سہ چارنوٹ ملاقاتا نمود گورنر جنرل بہادر یک مرتبہ پرسید
 کہ صاحب گاسے بدکن ہم رفتہ اند سیدہ گفت کہ نرفتہ ام اما براحوال آنجا اندکے با جمال آگاہم و اگر کرنل گاڈرڈ معلوم شد کہ میخواہ
 فقیر یا لازم خود گرداندا مشروط بہ کارے گانگے بطور مشنئی امور دارالانشا و فقیر رجوع بودہ بے ملاحظہ و اصلاح این نقل المانام
 صورت ارقام نیایہ دوم آنکہ سفر سفارت دکن ہم بفقیر متعلق باشد بندہ کار دوم را بخون پیرے و دورے از عیال و فقاہ
 و محروسے از قبیل قدم والدہ کہ ایشان را الفتی سحت با من است انکار نمود و بہر صورت چون رفاهی آب و دانہ دکن در
 نصب من نبود میرفت بندہ را برکے کاریکہ سفر کلکتہ کردہ بودم حیرتے مد سے داد و کرنل گاڈرڈ فقیر را بمسٹر الیٹ سپرد و خود
 ہوا نگر دید آن غزیرہ امر مود سے و مروت در پانزدہ روز خط گورنر جنرل نویا سیدہ و خط خود بہ کونسل عظیم آباد و سپارش بسیار
 قوسے بمسٹر اندرسن کہ در ان زمان از کونسلیہ ہاسے آنجا و با او نہایت آشنا و نوشته دادہ مرخص عظیم آباد نمود و کار من صورت
 گرفت در بین بین مسٹر اندرسن و لبرڈر کونسل ضلعہ کلکتہ خواندند و مسٹر گولنگ بولایت رفت و کار صورت گرفتہ فقیر
 بر ہم شد تا بعد ازین چہ مقدرباشد تتمہ احوال دکن کہ افوج انگلیشیہ راجہ رویداد انشا اللہ تعالیٰ بعد ازین خواہد آمد اکنون
 بر سنے از حالات کلکتہ و بنگالہ بنا بر تقدیم آنها گاشتہ می آید

ذکر رحلت بنی بیگم دختر راجہ بیگم و صدر الحق خان و بعضی از ماجرای مرشد آباد و لواحق آن

بنی بیگم دختر راجہ بیگم کہ ذکر آن بجز سبب گذشتہ نیست و یکم شعبان سنہ یکترار و یکصد و نو و سہ ہجرے در ایام مغزولے
 سفر خبگ در گذشت مرض افزا ط اجرا سے طمٹ داشت کسی با و دواسے داد کہ جس مغزولے نمود و جمیع مجازے
 طبیعی بند کردید کہ وقت کہ نجارات رویہ دل و دماغش را فرود گرفتہ بود و مغز خبگ و دواسے تقوسے طلب و مانع داد و اسود

ذکر توفیقے کہ در تجویز خدمات نیابت مبارک الدولہ و دیوانی او و فوجدار کے

مگر دو از و پناہ سفر گشت امواش کہ فراوان بود در ظاہر بنا بر احتیاط از زیر مہر مظفر خجک آمد عند التعمیر سمو عہدہ کہ بورہ رسید
 ما کہیے اموال ہوا ہر معروفہ اوراد قسمت ندید و العلم عندہ الخیر المجید و صدر الحق خان کہ مرد شہر و اکرم گشتے بود و اطلب
 بیوہ است و اسٹش تغیرے گشت یکسال و چار ماہ و بیت پنج یا شش روز بنام حکومت فوجدار سے نمود و نوزد ہم ذمی تعدد
 سندہ لکیر اور بیکسہ دیوہ و اسے حق را البیک اجابت گفتمہ لجام آخرت شانت تحفے نماند کہ صدر الحق خان از مردم گشت
 تو لودش در بلکہ کہ وہ العافی افتادہ با پر خود لبشا ہجہان آباد چون ایام حیات پدش سپرے گشت و در شاہجہان آباد
 روسی بہیو و ندید مازم مرشد آباد بنگالہ گردید و در سلک ملازمان مہابت خجک منسلک گردیدہ بعد قاضی مظفر علی خان داروغہ
 عدالت گشت در ہنگام آشوب فرسبہ سفارت دکن نزد سرداران آنجا رفت و مور و عنایت طرفین درین اسفار گردیدہ
 جمعیتی بہر سانید و بقدر رسالہ یافتہ نام و نشانے پیدا کرد بعد مہابت خجک در عصر ہر یکے از متناہجان بہان حالت بود و در
 نیابت مظفر خجک حکومت بہا گلپور یافتہ بعد چند سے تغیر گردید و ہنگام در و گورنر جنرل ہشتنگ بہادر در دولت اورا
 محکم گرفتہ مجاورت نمود و بعد حصول این فوجدار سے و خطا ہا سے امارت جہان فانی را و دا گفتمہ مسافرت راہ آخرت نمود

ذکر توفیقے کہ در تجویز خدمات نیابت مبارک الدولہ و دیوانی او و فوجدار کے
 و عدالتش روسے دادہ آخر بہ مظفر خجک مرجوع گشت * * *

چون گورنر جنرل بہادر اضلاع مظفر خجک ظاہر نے پسندید و منی حکیم نیز خواہان اختیار او در امور نظامت و مصارف شہریت
 و مبارک الدولہ گاہے سے این طرف و گاہے سے آن طرف بنا برین بعد فوت صدر الحق خان در تعین و تجویز خدمات مذکورہ
 توفیقے رویداد گورنر جنرل ہشتنگ بہادر کہ قدر شناسن لیاقت ہر شخصے از اشخاص ہست علی ابراہیم خان بہادر را کہ فی الحقیقہ
 قابلیت انتظام امور عظیمہ دار و در ہر کار سے چنانچہ باید ذہن و دقیق اورا ہ سے بر دلائق این کار و نسبتہ استمراج او نمود و
 بمشور میر کہ صاحب کلان مرشد آباد و از مخلصان خالص الوداد گورنر جنرل بود برگاشت و خطے بلع ابراہیم خان بہادر
 ہم بواسطت او در ہتھتار قبول عدم قبولش ابلاغ داشت علی ابراہیم خان بہادر اختلاف آرا سے ارباب گیت و
 مزاج خود با اشخاص این زمان و مبانیست طبیعت با خدمت فوجدار سے این ادان کہ در حقیقت کو توالی و متضمن زجر و توبیخ
 و قتل گشتن و جیس و قید مردم اغلب بطنون و گمان و اشتغال از ان منحصر با تمام و اند اسے حلق خدا کہ مستوجب خیران نہا
 و عقبے ہست در یافتہ ملاوہ آن استر فاسے اصحاب انگلیشیہ کہ ارباب حل و عقد ہر ضلع از اضلاع دہر گانہ سے ادا گنہ جنیس
 سے باشند مزاج از حد مقدور خود دیدہ و تعدد امور مذکورہ بزدنہ خود و دشوار دانستہ عذر ہا سے معقول خواست و مشور میر گورنر
 جنرل را از خود خوشنود داشته از قبول کار مذکور میر باز زد چہ میدانست کہ بنا سے کار ہا سے صاحبان بنا بر استر فاسے
 چندین کسان نو اختلاف آرا کے ان پایداریست چہ کہ در ہر کار و بیوہ اکبر کار گزار استر فاسے چاہیے کس کہ ارباب
 حل و عقد کیٹ اند و اقباع ہر یکے از آنگاہ ذہ بیت کسں گیرے شو نہ ضرور ہست تا چند روز این کسں آبر و دشنے خود
 نگدہ اشتہ جبارا گرم کتہ و بکار یکہ ما مور ہست اند کے باطنیان بگذرانند و این امر الحال کہ اختلاف آرا و افتراق طبائع
 در ارباب انگلیشیہ رایج گشتہ و مشوع یافتہ از مشذرات ہست و طبع غیور سلیم تحمل سکا رہے کہ از لوازم اختلاف طبع
 مذکور ہست نمی تواند بود و قطع نظر از حفظ آبرو و خطر عظیمے باین کسں مطنون است چہ ہر گاہ سیکے از عطا سے علی الرغم ہر گے

دیگر با اونا خوشی باشد در زمان تسلط خود خدا سے داند کہ این بیچارہ را بعض کینہ ہا سے دیرینہ در کہ ام بلیہ اندازہ و وجہت
 عمدہ پختہ ہے این دیار و معاملاتش در ہلاکت و فحاکت مردم اینجا کیے ہیں اختلاف است کہ الحال در سرداران انگلستان
 و حاکم این ممالک اند چارے و سادے کے گردیدہ و جہات دیگر ہم است کہ انرا ابتدا سے در خاتمہ میں کتاب در ذراہ الی
 او مناع اصحاب انگلشیہ فقیر بہت ارتسام سے یاد شاید کہ گورنر بہادر بنی بیگم ہم کہ خواہان حکومت منظر جنگ نیست
 و داخلت او در معاملات نظامت نمی خواہد نوشت کہ اگر کار باختیار خود میخواہند علی ابراہیم خان را راضی باید ساخت تا با
 او کار با اختیار شاکہ شاکہ آید بنا بر این منی بیگم و مبارک الدولہ منت و سماجت را از حد بردند و اینہا سے گفتند کہ اگر
 اندیشہ از ما درید چلکا نوشتہ مید ہم کہ بیچ امر سے بے اذن و رضائے شما بلکہ دشمنی و کما ہا کنیم و اگر اندیشہ صرف
 برای برآمد بعضی کار ہا باشد کہ منظر جنگ خلل اندازے بقوت و دولتی کہ دارد نماید و شما از عمدہ او اسے آن عاجز باشید
 است و نوشتہ میں ہم کہ ہر گاہ حاجت شود ما بمصرف برسانیم و شمار او انگذاریم علی ابراہیم خان قبول فرمود ❖ ❖

**ذکر رسیدن حکم ولایت انگلند متضمن اعطای کار فوجدار منظر جنگ و
 سعے نمودن مشرڈ و کریل و مشرفرانسیس ہراسے او درین کار و پذیرا ہونے
 یافتن در کونسل و قبول نمودن منظر جنگ بدون اہمال و دزدنگ ❖ ❖**

مستجان بر شو کہ جوان ہوشیار و دوسہ سالے بعد فوت شجاع الدولہ در زمان اقتدار جنرل کلاورن بحامیت
 او صاحب امتیاز کار ہا سے صوبہ اودہ و آلہ آباد را الملک برطان الملک و اولادش بود جنین سلیقہ خود و پختہ
 آصف الدولہ پہ شجاع الدولہ و مختار الدولہ نائب او ملک بنارس وغیرہ کہ در تہمد پسر راجہ بلوڈ سنگست برائے
 کپنی گرفتہ اتصافس داد گورنر اورا بعد فوت جنرل ناگور از کار مسطور مغزول ساختہ بیشتر سے مذکور بعد مغزولے
 چون زر سے ہم تحصیل نمودہ و کار کپنی ہم بنجوبے سر انجام دادہ بود و قاصد ولایت خود گشتہ روانہ گردید تا کار ہا سے خود
 از انجا درست کردہ بیارہ آکر چہ قبل از راسے شدن او جنرل وغیرہ احوال کار گزار سے و ہوشیار سے اوران مع سفارش
 بولایت خود نوشتہ بودند و در غیبت او بعد روانہ شدنش حکم ولایت متضمن بحال دشمن او بکلہ با مورسابق و تحسین و
 آفرین اور رسیدہ بود خود ہم کہ در انجا رسید و حسن خدمت گزار ہا سے خود طاہر گردانید حکم مجد سے پرا خود و حکمے
 ہر ای بحالے فوجدار بنام منظر جنگ ہم بسے جنرل مذکور و بعضے از خلصان و دکلا سے او کہ در انجا بودہ اند حاصل نمودہ
 ہمراہ خود آورد و چون محاربات دکہن و مغلوبے بعض افواج انگلشے در انجا بوقوع پیوستہ بود مشرڈ و کریل کہ پیشتر ہمراہ
 ضلع پورنبہ و درینولا بعد فوت مشرڈ لیٹ دیوان خالصہ است و منظر جنگ با او ہم توسل دارد و اسطہ اصلاح ذات البین با گورنر
 و مشرفرانسیس گردیدہ ہر دور انہا نیک کہ این وقت مقتضی مناہعت با ہم دیگر نیست بعد انتظام و غلبہ بر اعدا انچہ در خاطر ہا
 بندہ نقل باید آورد و مشرڈ بادل کہ با گورنر موافق و متعہد بود باز رد کے از گورنر یا بنا بر بعضے غرضہا سے دیگر عازم ولایت
 بود بعضے ورت در میان گورنر و مشرفرانسیس آمیزش و آمیختگی بشرط بعضے رضایہا سے مشرفرانسیس بعلل آمد از ان جملہ
 بود اعطای فوجدار سے و نیابت نظامت ہراسے منظر جنگ کہ گورنر بیاس خاطر او قبول نمود و منظر جنگ بخدمات مذکورہ
 بعیت دوم ماہ صفر سنہ یکہزار و یک صدہ نو و چہار ہجیرے امور گردید و آب از جو رفتہ اش با از آمد معتمد سے

از زبان سید محمد خان که درین زمان مقرب تر سے از مظفر جنگ ندارد و محرمیت او هم بر تبه است که بیچ امر از امور مظفر جنگ
 را بدست آورده و پنهان نیست نقل سے کر دک بر اسے حصول این کار ضرور و عموماً حضرت و اہلب العطا یا تودہ بر حقیقت سے از کلام
 دست بردار داشت که اگر از زبان کارسرافراز شود دوازده ہزار روپیہ نذر خدا بار باب استحقاق رہا نذو عجب ترا کہ الی اللان کہ شروع
 سال نو پنجم است و یک سال منقضی گشته کہ مطلب خود کا سیاب گردیدہ ہنوز نذر و حمد مذکور یا ایفا نہ سید
 سید محمد خان ما ... بر بعد حصول مقصود بنا بر اغراض ہر وقتناستے فلے از ایفا سے عمدہ و نمایہ شاہجہر و عنف گلو سے مرا فشرودہ
 خواہید گرفت و باطنش ہوا سید رسانیدگان مر قوم حسب الامر یاد سے ہا نمودا ما سود گکرد و مذرفیافتہ سے مبارک الدولہ تعمیر
 عمارت نشا طابع و نو ساخت و مسما رفت ضروریہ دیگر نیز عم خود در میان آورده تسلی سید محمد خان نمود کہ شما از زمان خود بر آمدید میں
 ماندہ ام باید دید تا کے ایزد تکیا دستی و توفیق ایفا و اختیار این زکراستے فرماید سبحان اقتدا نام با این بسط با ط عوالم وجودیہ
 کہ در یک نوع بشر چقدر تفاوت و تمایلات در امر جہ و طبائع آفریدہ سے کہ زمین نوع این طرز مقتدر است کہ برین کار چہ قدر طمع و
 آرزو دارد و یکے سے ابراہیم خان است با وجود آنکہ در توسع ہزار یک مظفر جنگ نمی تراند شد اما ہستی دابد کلا و راسروران زمان
 و حکام عصر نیست و آرزو ہمین کار سے سپردند و دست اردو پاسے ہتفا بر سر و مینہ این کار زوہ قبول نفرمود کہک فضائل
 الخالق اللہ و دوجل و دور و ز قبل ہازین محمد ایچ خان خلعت اکبر قلنجان پر زنک سراج الدولہ کہ محل جوالش در ذکر و قلع ایام ہست
 گذشت تباریچ نم محوم شد ذوق سال نو دو چارم از یایہ دوازدم ہجرت ہجرت حق پیوست و چہار ہجرت ہجرت ہجرت ہجرت ہجرت
 سیر کاظم خان مرحوم برادر میر محمد جعفر خان عمو سے مبارک الدولہ کہ در محل سکنی دشت بجوار کست ایزد سے رفت بیاضے در
 ہم رسانیدہ چون احوال خود زیوں دید ہر شد آباد بر اسے مدا و آدقائد اجل براہ آخر تشن و بالت نمود و در تقابریہ و برادران
 خود فون گردید مرد خبیے بود و اخلاق حمیدہ داشت اگر چہ خا سے از سخا ہستی نبود اما گویا صادق حدیث شریف اکثر اہل
 بلہ بودہ است اللهم اغفر لہ وارحمہ

ذکر موقوف شدن کونسل از ضلع عظیم آباد و در آمدن ضلع مذکور بہ تعہد مہاراجہ کلیان سنگہ
 و راجہ خیالے رام بجن تقریر سے و تدبیر راجہ خیالے رام و تالیف خالق بلا و عباد
 در اوسط سال نو دو سوم از یایہ دوازدم ہجرت ہجرت ہجرت ہجرت ہجرت ہجرت ہجرت ہجرت ہجرت ہجرت ہجرت
 گشتہ بندراج ڈاز انجا بولایت رفت و مستر گسول کہ مالی مرتبہ مستر لایود کار سے ضلع عظیم آباد و اتفاق کونسل سے ہا سے دیگر
 سے نمود مسترنیک از جملہ کونسل سے ہا سے مزاج امانیت ہوشیار و در حمایت و طرفدار ہا صلب و سخت بود و دیوان اورام کو چن
 نیکا سے بعب انوجاج و تکلف نے در طبع خود مسخ داشت و مسترنیک در جمع امور آہا و راسے پسندیدہ و از عہد مستر لایا راجہ
 خیالے رام و بعض دیگر کہ سبب شقاق و افتداز مستر لایوج بہ مسترنیک و دیوان او کتر داشتند کشیدہ خاطر سے بود مسترنیک
 چون توسل بہست بارول سردار کیت داشت و گورنر جنرل بہادر پاس خاطر مستر بارول بسیار سے نمود بر کونسل سے اسے و دیگر کتب
 و در معاملات ضلع عظیم آباد نہایت اقتدار و اختیار بہر سانیدہ بہر چہ پیوستے سے تو است راجہ خیالے رام بضرورت بعد وقت
 مستر ایوان لایا و امیر شش نمود و بعد الیصال زکیر در تعہد پر گنہ باز خود خوشنود نمودہ صاحب مدار معاملات پر گنہ زمین پور
 و ہر رام و ہر س کتبہ گردید بر پر گنہ ہا سے مذکور شدہ بکار خود اشتغال و زید چین زر ہا موافق وعدہ نہ سید مسترنیک

بر آشفست در رام لوجین که کینہ ویرینہ باراجہ مذکور داشت در او اسط سال مذکور با او کاوشها آغاز نهاد و از غنا درام لوجین کار بجای
رسید کہ ہراجہ مذکور بزبان و ابرو سے خود نرسیدہ داعیہ رفتن بگلکنہ و رجوع بگورنر بہادر نمود اما بر آمدن از عظیم آباد نہایت ناگوار
شخص مذکور متذکریدہ بار سال عرائض احوال خود در حضور گورنر بہادر ظاہر ساخت و معروفند ہشت کہ اگر طلب حضور تیرہ ہجرت
بلا سے سبب زینہار ستکار سے یافتہ و دلخواہیہا بطور خواہم رسانید چون مہاراجہ کلیان سنگہ سپہ سالار ہستند بہ سبب
خلعت و نارسائی ماحر و م از اقتدار گشتہ در کونسل وجود مطلق بود و از کونسل یہ بانوش درین خصوص اعانت راجہ خیالی رام نمودہ
عرائض متضمن تائید و تصدیق اقوال او بگورنر جنرل بہادر نیز نوشت گورنر جنرل بہادر برین ماجرا وقت یافتہ راجہ خیالی رام را بحضور
خود طلب داشت راجہ مذکور ستکار سے خود ازان گرفتار سے غنیمت شمرده غلام کلکتہ گشت اگر بہ نیت خوشی نداشتہ نداشتہ ہجرت
است و فلک درین زمان بچو کارکنان را میخواید و راجہ سیدہ مور و غنایت گورنر گروید و احوال اختلاف معاتلا ضلعہ عظیم آباد و جانیہا
رام لوجین و خانہ کے ظلمی کہ از و متوسلان او و عملہ فوجدار سے بر خلق این دیار رفتہ و میرفت ظاہر نمود گورنر بعد اطلاع بر حالات
معاملات و اختلافات این ضلعہ بانکہ قیاس کار نمی کرد کہ از اقوام خود باین حدی اخراج و زیدہ بگفتہ راجہ خیالی رام کونسل یہ را
معزول خواہد نمود و خلق خدا از ابتلا سے حکومت و فرمان وہی و رضا جوئے عملہ و اتباع چندین حکام خواہند آسود و مبتاہدہ ہجرت
راجہ خیالی رام و طلاق بیان او بانکہ زر سے نہ داشت و در تحصیل این مہرام بمعرفت نرسانیدہ تمسکات او را گورنر بہادر پدہ بر رفتہ
ناسے معاتلا این مقام بر او صلاح او گذاشت و بہ نیکو بیانی راجہ خیالی رام از دعای غلداران موقوف گردیدہ جمیع معاتلا ضلعہ عظیم آباد
باختیار راجہ مہر و فوض شد راجہ مذکور نظر بحقوق سابقہ مہاراجہ شتاب برک و تہناق لاحقہ راجہ کلیان سنگہ سندہ دارالکھا ضلعہ مذکور بنام
مہاراجہ کلیان سنگہ و تقدیر بعض پرگنہ ہا سے ضلعہ مسطورہ ہم بنام او ویرنے از پرگنہ ہا بر او حاصل نمودہ مگر رو کم معاد و نمود و از ابتدا سال
نود و نیم از ابتدا و از ہم چہر کونسل یہ کا عظیم آباد معزول ہر دو راجہ مذکور با ستقام این ضلعہ با مور و منصوب شد و خلق این دیار را مبتاہدہ ہجرت
و یک حکم امید رہا متصور شد اما بافتنکار و اورنگلی بچو دور و در راجہ خیالی رام مزاج مہاراجہ کلیان سنگہ با وجود اینہم محتاج بانقشائی کہ از راجہ خیالی رام
بظہور رسید با خوا سے بعض سفار نشان غر و رجوع از راجہ مذکور معرفت گردیدہ و شکایت او بگورنر بہادر نوشتن و درینجا
با صاحب کلان عظیم آباد مشرکسول نیز سمایت نمودن آغاز نهاد گورنر بہادر کہ داناسے روزگار و مرتبہ دان صغار و کبار ہر فرد از خلق
این دیار بشرد دیدن و شناختن اوست مرتبہ ہوشیار سے و کار گزار سے راجہ خیالی رام در چند صحبت علی ماسے علیہ در رفتہ
بود و مہاراجہ کلیان سنگہ رام خوب شناسند لہذا سمایت مہاراجہ در بارہ او نشیندہ ہر کہ او خلعت نیابت مہاراجہ کلیان سنگہ
و در اہل ماسے جمیع کار ہا فرستاد اینزد قاسے لفاقا ماسے اہل این دیار با قاقا ماسدیل سازد تا ماسہ خلایق را زقاہ و آرام میرد
و فساد ہا با صلح گراید مخفی نماند کہ درین زمان راجہ خیالی رام با وجود آنکہ نہایت دروغ گو و قول اولایق اعتمادیت با زہم ہر چند
و بعض اخلاق شالیستہ کہ با بیدار و مثل او ہم درین جزو زمان ظاہر و نمایان نیست چہ عجب کہ اگر روزگالاسادت نماید و دست تیرہ
او را میرد آید شاید ازان قدر کہ بالفعل سے نماید بہر بر آید و خلق این نواح در سایہ رافتش ہا ساید چند روز قبل از ترقیم این مسطورہ بزرگے
ولایت نرا از مرشد آباد وارد عظیم آباد گشت روز و دو نصف شب گذشتہ بود کہ اندک وجہ ہیر سایندہ بچو خلعت نمودہ جمیع علمہ
فوجدار سے ہجوم آوردہ قاصد ضابطہ امولش شد نہ چہا ر پسر معیر بے مادر و اخلافتش بودند پدہ را مردہ و حکام را قاصد و مساند
خود دیدہ ترسیدہ و بلاش پدہ چسپیدہ در فرغ و اضطراب بودند خانسا مان آن غریب متوسلے از خوف بازخواست ناخوشمان
غیبت نورزیدہ قیاسے ہر ان اطفال ہر یاد و کار خود در ماندہ و مبتلا بودند راجہ خیالی رام موقوف یافتہ پیادہ پلہ و دید و رفتن

ذکر حاجت با که افواج انگلیشی با افواج سرداران دکن برادر

ایضا هر تویم رسید سرایه تسلیم آن بیچارگان گردید و لاش آن مسافر حقیقت و مجاز را حسب الامر راجه مرقوم بمسماط اسلام و مسیح
تیرتلفین نمودند و در زمین از ملکات خود مدفون گردانید و زمین مذکور را وقف قبور بساکنین محتاجین نمودند و اطفال
بسیار شدند بخانه خود آورده عیال خود نمود و مثل اطفال خود مستودع و معاشین آنها دیده برای آنها معلم و مربی
اطفال در حجر تربیتش چاسه دارند و با سالیس مے گذرانند تا وارثه بهر سدد الا اراده پرورش آنها و اتمام
دارد ایند و شاعر و فیقات حنا تشس بهر زیاد دیگران بر اہم خیرات و مبرات موفق گردانند بچودہ واحسانہ .

ذکر حاجت با که افواج انگلیشی را با افواج سرداران دکن روسے داد و بقدر استماع مثبت فتاد

تفصیل این حرب و وقایع دکن وقتین کہ با ہمدگر حرب بنوہ دست و بازو سے یکدگر آرزو مودہ اند خوب سے و اند فقیر آن قدر کہ
شہرت عوام و تقریر بعضے از خواص کہ عبارت از سندیان صاحب اقتدارند شنیدہ و مطلع گردیدہ درین صحائف مرسم سے سازد
در عظیم آباد بودم کہ اخبار جبارتہ سے کرنل گاڈ و شنیدم شروع آن باین صورت است کہ چون کرنل گاڈ ڈوڈل آباد رسید خبر نہنت
لشکر سے کہ متعین آن شدہ بود بطرف کالیے شنیدہ بجلت شتافت و بآن لشکر ملحق گشت سرداران انگلیشیہ با بعضے زمین داران
آن نواح و مخالفان را جاسے بوزیل کنند ساختہ و عمدہ پیمانہ نمودہ راہ آن طرف را کشادہ و آنها را نصرت خود ا مادہ ساختہ
بودند کہ چون چند منزلیں از کالیے پیش راند از بے خبر سے کرنل نسلی کہ سردار بالاقدر لشکر و کرنل گاڈ و تابع او ابا از و منزجر
بود راہ گم گشتہ عبور لشکر بطرف نے و دشتی افتاد کہ چند فرسخ از بہر طرف آب مطلقا نہ داشت و آباد سے ہم نبود و موسم عین تابستان
بلکہ آفرش کہ شروع برسات سہند و شدت حرارت ہوا سے باشد بود دوران دشت از شدت عطش و اضطراب فقدان آب سے چار
سرداران انگلیشیہ و قریب بچند نفر بیادہ مشنور تہ لشکر دودہ دوازده بلکہ افزود و سولہ ادا ان انگلیشیہ و لاستی ہلاک شدند و بقیہ سرداران
از اطہار ترغ و شدت طمع و اوجو باج خلق و ازین غفلتی کہ از کرنل نسلی روسے داد نہایت کبیدہ خاطر از سردار مذکور گشتہ شکایت بسیار
با ریاب کمیٹ کلکتہ نوشتند و کرنل گاڈ و نیز شکایت ہا و انرا خاطر از دنگاشت و نیز دوران خط مندرج ساخت کہ میان من و او
صحبت در سے گیر دیا مرا ازین سفر مساف فرمایند یا جاسے او دیگر سے را مقرر نمایند و سرداران دیگر با شکایت نسلی مدافع کرنل
گاڈ و ہم گناشتہ اکتہ سے با اتفاق نوشتند کہ اگر سلاستہ لشکر و ظفر بر دشمن منظور دارند کرنل گاڈ و را بسور سے این لشکر مقرر
فرمایند گورنر و ارباب کمیٹ نسلی را مقصد سعادت گردانیدہ از سالار سے لشکر مغرول و کرنل گاڈ و را بانکار منصوب مے وہ رقم ریاست
کل لشکر بنام او نوشتہ فرستادند بحسن اتفاق قبل از ورود این رقم کارکنان قضا و قدر عرض نیلے را از حکومت و ریاست پیش
منزول فرمودہ از کار فرمائی سپیکر شس ماطل گردانیدند و ریاست لشکر مذکور من حیث الاستحقاق و الاستقلال بکرنل گاڈ و مسلم
گردید کرنل مرقوم کہ در حسن خلق و وجود کرم و سلیقہ سپہدار سے و لشکر گشتہ نظیر ندارد و بتالیف قلوب و بقا از زمینداران راہ و نظم و
تسلی لشکر و وعدہ و عید جو اسپس کوشیدہ قدم جلالت پیشتر گذاشت و افواج بوزیل کنند را کہ دوبار بہمانعت پیش آمد شکست
فاحش داد و در ملک بیگانہ در راہ ہادیدہ و هجوم اعدا با پنج شخص ہزار برق انداز و ہشت یا دہ ضرب توپ و قنارہ و اسباب
حرب و کرب در کمال مروسے و استقلال دوسہ ماہ راہ بریدہ خود را قریب بموعدیکہ براسے اجتمع این لشکریا لشکر سہیلی معین بود
برسانیدہ اما جنرل کزنک بغرور سردار سے و امید نام آور سے با اتباع خود کہ در کمیٹ و کیفیت از جمعیت کرنل گاڈ و زیاد تر بود
نسبت در حرب مرہبہ نمودہ با تمام فوج سہلوب بلکہ منفقو و الا تر گردید و شکست عظیم بر اصحاب انگلیشیہ افتاد با ستے مانہ گان لشکر

مانند جرنل کرنیک و غیره و پیمان صلح با کمال وین دستی نوشته داده قبول و مسکن خود برگشتند و کرنل گاؤرڈ احوال بدین خوال
 مستند چون لشکر از پنج اسفار و حرب بسیار کشید و بود جنگ همیشه که اجزیه بسیار داشت از خیرتاب و توان خود سپردن و بداند
 رانده بسیار و خرم سرور که به نبرد صورت شرافت و خود را بجهار آنجا که با اختیار صاحب انگلیشیه است کشید و اندک
 راعلی فاسطه باریاب حل و عقد کلکتہ درینو لا فرمان فرما سے صحیح کو مہا سے سوا حل نہیں آندو ہمہ
 شہنشاہ پذیر ایشان اطلاع داد گورنر جرنل ہشتنگ بہادر و صاحب کونسل نبی انکار صلح جرنل کرنیک فرمودہ کرنل گاؤرڈ را امور
 سرب مرہبہ نمودند در ان زمان کہ کرنل گاؤرڈ در بندر صورت بود عماد الملک فتنہ پرداز کہ سلطنت منہد وستان بلکہ تمام این ملکیت
 بر باد دادہ آن سبے ایمان است و بقید خرابے خانوادہ خود نظام الملک و استیصال اقیہ اولاد او کہ در دکن الی الان نام و
 نشان حکومتی دارند آن طرف رفتہ بود مقتدر ان آن صلح کہ اندک باداب ایمان و سپاہ گرسے و غیرت سردب اند التماسے
 مجال و مقال آن بد مال نگردہ از پیش خود راندند ناچار چون در تمام سواد و بلا و منہد وستان جانی نیافت داعیہ کہ معطل نمودہ
 وارد بندر صورت و در آنجا مخفی بود بعضی جو اہر سربا فروختن بر آوردہ طاہر گشت و کرنل گاؤرڈ و در بارہ او ہم از گورنر جرنل ہشتنگ
 وغیرہ استفسار سے نمودہ بود اول حکم اتساع رفاقتش صدور یافت بعد ازان نظر بنا کہ فتنہ انگیز حیلہ پر وازہت و تمار سنے
 با سرداران دکن و نام نسبت بنامان نظام الملک دار و بنا بر بعضی مصالح کہ شاید عند الحاجة بکار سے آید و عقدہ از دست او
 کشاید حکم رفیق گردانیدنش رفت و کرنل گاؤرڈ اورا ہمراہ خود گرفتہ و سب سے بکسار نشین زمین کرد و رگناتہ را فتح گاؤرڈ را
 کہ سیکے از سرداران عمدہ مرہبہ است بر فاققت فوج انگلیشیہ دعوت نمود چون آمد بومدہ دادن کجرات اورا راضی با اعانت و ہمراہ
 امیرالدولہ کہ تیل کہ نہ بہا و فتح جنگ نمود و کرنل مذکور با اتفاق گاؤرڈ مسطور غازم تنجیر احمد آبا و کجرات گشتہ تبارنج مختار کہ فقیر را
 معلوم نیست دورا و آخر سنہ یکترار و یکصد و نود و سہ ہجر سے برآمد و از بندر صورت کجرات رسیدہ اول مرہبہ مستحفظان
 آنجا را دلالت با طاعت و تقویٰ حصار کجرات بلا ازان انگلیشیہ فرمود و قبول نگردہ ہوا فتنہ برخواست و کرنل مرقوم جلاوت
 نمودہ در معدودہ ایام حصار احمد آبا و کجرات شکستہ تفتح و قلبہ سفر ساخت اگرچہ ضابطہ فوج انگلیشیہ قتل غارت و سرچ مکاسے بعد
 ظفر یا سبب نیست اما در کجرات چون مرہبہ ہاسے گاؤرڈ کو رشک و رفیق بودہ انداز دست آنہا یا بنا بر سببی دیگر کہ فقیر را بران
 اطلاع نیست بقدر تاراسے و اندک قتل ہم شاید بعمل آمد و کرنل گاؤرڈ طاہر ابروفق و مدہ کجرات را بفتح گاؤرڈ بخشید و تہانہ او
 نشاندہ خود جنگ مرہبہ ہاسے دیگر کہ با اعانت مستحفظان کجرات آمدہ بودند از کجرات برآمد * * * * *

تذکرہ مختصر راجا گوم آما انگلیشیان و پذیرفتن این جماعہ و غنیمت شمر دن از تاسیدات ہما

بعد چند روز و کلاسے راناسے گوہر رجوع بگورنر جرنل ہشتنگ بہادر نمودہ مستدعی اعانت و خواہان اندک توجہ شدند
 سببش آنکہ راناسے مذکور را از دستے منازعت با مرہبہ و ہمیشہ ستیز و آوین با او سے باشند و بیوقت کہ انگلیشیان را قاصد
 مرہبہ دید و مسل خود با ذیال دولت ایشان غنیمت شمر وہ خواست کہ با ما د این جماعہ شہر واد بعضی قلع و ممالک خود از دست
 مرہبہ ناید و حق رفاقت و خداست خود را انگلیشیان ثابت فرماید گورنر از راہ دانائی رفاقت را بجا مدہ را کہ صاحب ندوزور
 و لاکت فوج است ولایت تمام با احوال مرہبہ و طرق حدود و ممالک آنجا مدہ دارد و رفاقت انگلیشیان سے نماید و فی الحقیقہ گویا
 ملک او ہم مفت شمرے گرد و از رفاقت نبی شمر وہ کہ پتان پامرا یا سببشن فوج و فضل حسین خان اتالیق نظام الملک میرزا

ساعت علی خان پسر شجاع الدوله را بنبغات داد اسی رسالت و همالت پیش رانا سے مد کو فرستاد فرستاد مجا در اخبار سید
تو که بانه خانه رانا سے فکر راست بنا بر اطمینان خود از زمیندار مذکور بقایوسے خود نگه داشته بصورت دو بیستها منخرش ساختند

فقیر مملکت و بنگاله و آگاهی یافتن بر بعضی از اخبار و کمن

دوازدهم ربيع الثاني سنه یک هزار و یکصد و نو و چهارم پسر فقیر را با نظر ارفصال معالجه خود رجوع بککته ضرور افتاد و بفرمان قهرمان
تقدیر بر سفر طرف بنگاله رویداد بر شد آباد و ککته که رسید اخبار و کمن و غیره اندکی از مقتدران آنجا مفصل تر شنید چون ده
این کتاب درین سفر سے متود آنچه مسموع گردید و لائق اعتقاد بود مرقوم ساخت مخصوص آن حکایات آنکه سرداران مرسته پونا و
ستاره که الحال صاحب اختیار مالک راجه ساپو و رام راجه و اسلاف آنها نیند و اعیان انگلیشیان باستصال خود دیده باهم
اتفاق ورزیدند فتح کاو کوار که رفیق کرنل کاو رگشته بود و اولاد رگوسے بهوسله را که از عهد مهابت جنگ مصالحه با حکام
بنگاله دار و الحال مجدد بنبغات مستر الیث و برادر مستر اندرسن باگورز تجدید عهد و موافقت در مصالحه و مصادقه نموده بودند
مورد ملامت و تهدیدات نموده بر فاقه خود خواستند و مفاسد تفاق را با بلع و سبب فغانیند و رفیق و صدیق خود گردانیدند کرنل
کاو رگشته کاو کوار را در واسطه نو و چهارم از پانزدهم هجرت با خود و منافق دیده چون موسم برسات هم رسیده بود و از جزیره
چندین ماهه با مرسته که انفصال ندارد و ما محتاج لشکر بعلت محاصره آنها کمتر میسر میگردد و تنگ آمده جوع به بند رسورت مناسب
دید و برگشته بصورت تمام چند روزه راه را جنگ کنان در بدت چهل و پنجاه روز بریده به بنده مذکور رسید و در نتیجه آسودگی
ایلی لشکر و آرسن اسباب جنگ و سفر اشتغال و ورزید فتح کاو کوار جرات را مفت مالک گردیده و بدخواه کرنل کاو رگشته
گشت و بانوج خود در جاییکه صلح و قسمت اقامت گزید و بنیره رگوسے بهوسله رسود و هوسے که جنباسے نام دارد و تهدید و ترس
سرداران پونا از دار الملک خود که ناگپور کلان است بانوجے لائق بجز ناتمه و کنگ رسیده در برسات چاوتی نمود و و کلاسه او
پیش گورنر جنرل حاضر بوده اظهار خلاص بندیش می نمودند اما گورنر با وجود اظهار و کلاصتیا طرا کار فرما گشته افواج انگلیشی را
مقابل افواج مرسته کنگ و زخمه باسے کوبستان که راه در آمد آنها در مملکت بنگاله و عظیم آباد است بر سر مد و ملک خود نشاند
و ما مورب زحمت آنها در صورت اعیبه پیش گذشتن پاکردانید

ذکر مجلی از احوال حیدر نایک و ورو و او مندرج و غلبه نمودن بر محمد علی خان صوبه دار ارکاٹ
که او هم مثل آصف الدوله و مبارک الدوله دست نشان انگلیشیان است و مسخر نمودن او
تمام ملک ارکاٹ را غیر از قلعه مندرج

حیدر نایک اولی حجازه دار ملازم سرکار حجازه فرسیده و کمن بود و در نوکر سے آن جاؤه از مرتبه نایکی که صاحب ده پانزده پیاده
سے باشد تبدریج جاؤه دار و صوبه دار و کید ان که مدارج نوکری سرکار عموم کلاه پوشان است ترقی نمود اما لقب نایکی با نام او
مشهور باند بعد از ان ملازم راجه سے و کمن بود و فاسے و اقتدار سے بهر ساند و آهسته آهسته بلند و از گشت تا آنکه ملازم
راجه بلیبار شد و بعد چند سے دیوان راجه مذکور را که موافق ضابطه آن ملک مدار المہام و مختار خارج و مدد خالص سے باشد و در
ملازمین فاسے بکشت و خود دیوان راجه گردیده راتق و فاتیق مہمات بلیبار مذکور گشت و راجه را بدستور زنده در سکا و

گذاشت رالی آلان آن راجه موجود و میخواست بر اسکی او میبایست وحیدر نایک در بعض احوال و اوقات مثل تبرکات بر آورده
 تعظیم و توقیر او نمی نماید بعد تسلط حیدر نایک بر بلخیا ظاهر یکبار نظام علی خان جلالت آصفیاه نظام الملک حاکم دکن را با انگلیسی
 و محمد علی خان منازعه روی روسی داده بجا ریه انجامید حیدر نایک در آن جنگ بکامیاب ماند و در آن جنگ انگلیسیها با
 آبد نظام علی خان را شکست دادند نظام علی خان بمقتضای حالته میخواست خود را بگشتن بدین راه برود و حیدر نایک
 از دور سینه بجهت غفلت فیصل نظام علی خان را برگردانید در آن وقت نظام علی خان وعده گرفت که لیست بر سر میگردم که تو
 بهر صورت تدارک امر و زمانه ای او قبول نموده بچندیت اسباب را میباید که با انگلیسیان آویخت یا بعد بد رفتن نظام علی خان بقا
 چند روز غمان گردانیده مقابل انگلیسیه گردید و بعد از صلح وقت یا خطا و غشبت شکست خورده بطرف ملکت خود گریخت و انگلیسیه در قبا
 رفته داخل ملکت شدند و سر جا که رسیدند از قلاع او جنگیده و متزعزع گردانیده نهانه باسی خود نشانیده پیشتر میرفتند ازین سبب کشتی در قطع طریق
 میشد و عجله خود را بقلعه مستحکم رسانیده زو اند اسباب در آنجا گذاشت و زو از راه چند روز با خود گرفته بایلیغار خود را بر لشکر انگلیسیه بنی خبر رسانید که مستحکم
 انگلیسیه داد چون بقیه آن جماعه خود را جمع و منظم نموده باز بداعیه محاربه پیش آمدند از نظر آنها مناسب و منقودا بجز گشته بیک ناگاه که آنها
 را در آن راه بود و خود را بقلعه مندرراج که از فوج خالصی در صحاب ارباب آنجا بی خبر محض بودند رسانید و مکان مذکور را فرود گرفت
 صاحب کلان در ارباب عمل و عقد انجاماچار باب مصادقت کشاده بلاقات او رفتند و عهد و پیمان آمد و مصالحه انجام
 بعد از آن ببلک خود رفته در افزایش اسباب ملکت گیرس و آراستن افواج اشتغال نمود چون مدتی گذشت با مرسته باد او سوار
 روسی داد و از دست مرسته در میدان شکست فاشه خورده ببلک خود برگشت و خود را باز درست کرد و مرسته از اقدار او
 ترسیده و با نظام علی خان متفق گردید و داعیه استیصال او را متزعزع بملکش نمود و چند هزار سوار نظام علی خان لبر کرد و گ
 کاسه خان و هونسا و بیست و پنجهزار سوار مرسته باین کار را مور گشته ببلک او در آمد و حیدر نایک خبک مذکور از وسع مقدور
 نود بیرون دیده و نایک سال با افواج مرسته و نظام علی خان مقابلت کرد و کاسه تبعاوت چند نیل راه میگذرانید و کاسه که تقابا
 میخواست چون بلیداران و توپ خانه فراوان دارد در جاسی مناسب مورچال و سکر مستحکم ساخته و توپها بر دیوارش چیده
 میگذرانید و افواج مخالفت را بجال تا ختن بران حصار بود آخر صلاح در آشتی دیده زردا فرسے بمرسته و نظام علی خان
 و کاسه خان رئیس لشکر داده این بلارا از سر خود دور گردانید زده در از ده سال با من و آرام بوده سفر او ایلچیان کاروان
 نزد کریم خان زند فرمان رودا سکی ایران مع تحف و هدایا سکی بسیار فرستاده رخصت طلبیدن چند هزار سوار را بلیغار گرفت
 و سبایغ خلیف فرستاده سواران جوان چاکبوس سرداران از انجا طلبیده و با فرانسسیان جزیره کورث که مقابل ملکش نهاد
 راهی و اخلاص پیدا کرده بوساطت آنها با عطا سکی ولایت فرانسسیه هم مر اسلاط و راه ارسال تحف و هدایا دارد و در نیجا
 نیز اسپان خوب بمرسانیده سواران با رگیر با صطلح سبندنگد اشت و چند هزار سوار را تربیت کرد که بر اسپان خود سوار
 گشته و صفت آراسته یکدست چند هزار یان مبر و سبند و دیگر سواران ولایتی و سبند سکی را که طازم او نید همیشه تاریخ روز
 مشق و مهارت آداب و فنون حرب مشغول داشته ماهر آداب کارزار گردانید و شخصت هفتاد هزار نبدوق چاقی دست
 نموده بر قندازان مودب با آداب حرب فرنگ و هفتصد ضرب توپ بر رویه و آیین انگلیش و فرانسسیس درست کرده
 در رکاب گرفت و ملک سه چار کرد و در روسیه از بلخیا در ممالک مرسته مسخر کرده و فوج را با مین ولایت از جمیع ما سبجای فایز ایل
 اما در کمال نظم و نسق میدارد میگویند لبر کلانش که حالیا سپه سالار اوست بحال ندارد که سر موسی از فرمان او بجزر و ناید

تا بدگیران چہ رسد روز سے فرمودہ بود کہ شب ہر گاہ ہفت ساعت بگذرد سوار شدہ ملا نجا برو اتفاقاً دزبگی فتحہ او در وقت
 ہم سوار شد پیمان وقت از عین سوار سے کشیدہ طلبیدہ وز پرتا زیا نہ اش کشید سر چو اران مغلیہ تازہ وارد را اول بدار گفت
 کہ شہزادہ نایک بسیار بد و شہانہ سے کار سے طلبیدہ ام با ہم با نیزش و با مردم انجا با خلاص و اتحاد کسب بریدہ آنا مغرور با دوس
 جماعت ہو کر تہ و نہیر پان را نجا طر نیاد رہہ گاہ سے با ہم و گاہ سے با دیگران خانہ جنگیہا نمودند و سہ بار برفق و عطف و نصیحت
 نمود چون نشیندہ باز غلات فرمایش کردند مقصران را طلبیدہ دوسہ سردار آنا را نیز با سے فیل کشیدہ از ان باز و حساب شدہ
 الحال کمر بر میان جان لبتہ تابع فرمائند و خزان را جہا سے دکن نیز بدستش آمدہ زہر ہم خلاف قیاس دارد و بالفعل ابن زرو
 شوکت و فوج و کثرت و لطین و سطوت ہیچ مقتدر سے را از سرداران سندوستان میسر نیست و العلم عند اللہ تعالیٰ المقصدہ
 چون حیدر نایک را از طرف مرہتہ کہ بعض ممالک اورا مسخر کردہ اطمینان میسر نمود و درین وقت کہ مرہتہ را با انگلیشیہ مکارہ و
 محاربہ رو دادہ استی یا نہ پیغام فرستاد کہ اگر با مصالحہ نماید و تعرض ممالک مسخرہ نفرمائید ما ہم با داد و اعانت حاضریم آنجا
 درین وقت چنین رفیق از مقتنات شمرده قبول استی و مصالحہ دائمی بسکی از دو شرط نمودند اول آنکہ نزد آمدہ شریک
 حروب دگر و ب باشد و اگر این صورت متعذر باشد بصوبہ ارکاٹ رفتہ آنجا را مسخر سازد و باستیصال جماعہ انگلیشیہ آنجا
 افواج آنا پروازد حیدر نایک ہم ہی مرہتہ را متعذر دیدہ ہنوش قبول نمود

ذکر لشکر کشیدن حیدر نایک بر صوبہ ارکاٹ و محاربات او با افواج انگلیشیہ

حیدر نایک در او اسط سال یک ہزار و یک صد و نو دو چار ہجر سے دم اخلاص و اتحاد با مرہتہ زد و با سامان بلے پایان و
 افواج بجا سراج قاصدہ صوبہ ارکاٹ گشتہ چون از آباد سے سندراج بقاصدہ چل پنجاہ کردہ ماند یکبار فوجی را مع سپہ خود
 با بیفار فرستادہ آباد سے سندراج و ساکن محمد علی خان صوبہ دار آنجا را با سپاہی کہ در آنجا یافت متصرف گردید و گویند کہ
 با مردم شہر چنان تعرض و تعدی نہ کرد اما باغات و عمارات انگلیشیہ را خراب و کسا نے را کہ در آنجا یافت مقید ساخت
 تا آنکہ جرنل منرو کہ پیشتر خبگ وزیر الممالک شجاع اللہ دلہ در کبسر زدہ در ان زمان میجر و اکنون جرنل بتمین کوٹھے و قلعہ
 سندراج بود از قلعہ با شاتزدہ ضرب توپ و ساز و سر انجام آن شل گولہ باروت و دہ پلٹن تلنگہ بارادہ خبگ بر آمد حیدر نایک
 در ان وقت بہ سپہ خود نگاشت کہ از آنجا برخاستہ افواج انگلیشیہ را در میدان کشد و خود را با او نزدیک سازد سپہ حسب الامر
 بدرجہا آورد و جرنل منرو فوج را آراستہ یک پلٹن را مع کپتان و چند لفٹنٹ و انس و چند نفر سارجن و دو ضرب توپ ہر انجا
 آن فرمان داد کہ دوسہ کردہ پیشتر از جمیع فوج موافق ضابطہ سے رفتہ باشد و خود مع کل فوج عقب سے آمد چون وہ دو از دہ کڑ
 از قلعہ دور تر رفت حیدر نایک سپہ خود را مع فوج لائق برسم منقلز فرستادہ حکم کرد کہ اول بر سپہ پلٹنی کہ پیش سے آید بریزد و بعد
 منتظر حکم بودہ متواتر عرض نوال سے نمونہ باشد سپہ حسب الحکم بجا آوردہ پلٹن مذکور در او سخت کپتان پلٹن جمعیت مقابل
 بسے افزون دیدہ اگر چه شروع جنگ و توپ انداز سے نمود اما بجز جرنل منرو و اطلاع داد کہ جنگ شروع شد و جمعیت مابسیار کم و فوج
 دشمن نہایت نداد و بہر دو باید سید چون فاصلہ بعید و ربیعہ از روز بر آمدہ جنگ شروع شدہ بود تا رسیدن سوار مخبر نصرت
 روز گذشت و تا آبر امر سے قرار یا بد نیز زمانے سپہ سے شد پلٹنی از روز باقی بود کہ جرنل چہار پلٹن را بگاہ پلٹن سابق برآ
 فرمود از آنکھ دو پلٹن سولہ اداں سفید و لائیت تازہ وارد و دو پلٹن تلنگہ با سے سند سے بود تا آن پلٹن ہا بر سند شام

برنج پلشن یکجا جمع گردیده شب را گذرانیدند حیدر نایک بعد اطلاع بر وصول پلشن با بعد پلشن اول و اما خود با سلاح فوج دیگر بود
 سپه فرستاد و اول صبح جنگ در پیوستند فوج انگلیشی غلبه دشمن و تقابل جرنل با تمام فوج در اعانت خود دیده الحاق نمود بجرنل سلاح
 شمر و جنگ کنان عطف عثمان نمود و فوج حیدر نایک از هر طرف که قابوس می یافت حملات می نمود و لبر با آنها و قنباره و گلوله که
 توپ آتش در نهالی اعلا فوج انگلیشی زده عرصه بر اینها تنگ ساخته بود که ناگهان گوله با سه توپ قنباره و اینها در صنادیق باروت
 فوج انگلیشی خورده آتش در آنها در گرفت و جمیع باروت نهانه سوخته خلقی کثیر را که متصل با آنها بود با خود برد و سر پای جنگ در آن
 فوج سطلقا باقی نماند فوج حیدر نایک آنها را در میان گرفته اول عرض امان نمودند انگلیشیان که کمال دلاوری و غیرت و صلوات
 طلب دارند قبول نکردند بعد از آن حکم لقیل آنها رسید و چهاره با جمعی عطف تیغ بیدریغ گشتند نه چار کپنی گریخته چیز بجرنل نرسیدند
 اگر چه از شجاعت جرنل نهایت استعجاب و ادراک میگردید که در کمال خوف و بیم شب را با اول و نیم در آن بیابان بیابان برده اول صبح بر
 آب جلد گام سوار شده تا دخول قلعه مندرج در راه جا مقام قرار نمود و فوج منهنزه عقب او بخوابی و فلاکت داخل قلعه گردید
 عساکر قنباره حیدر نایک در پی فوج گریخته رسیده شهر را با اختیار خود آورد و قلعه مندرج در دست انگلیشی محفوظ ماند گویند
 هر چند روز دیگر قلعه محمد علی خان سوبه دار اراکات و قلعه پهلچر که انگلیشیان از جماعه فرانسویه درین تازگی انتزاع نموده در دست
 خود داشتند مفتوح و مسخر فوج حیدر نایک گشت و اسحاق پین بر اجم که مسکن انگلیشی بود باین صورت متصرف گشت که در میان
 انگلیشیان و ملنگان آنجا که ملازم انگلیشیان بودند منازعه رود داده انگلیشیان که کتر کسان بوده اند بعضی قتل و بعضی
 اسیر ملازمان خود گردیده بدست حیدر نایک افتادند و مکان مذکور هم بر او مفتوح و فتح گشت

دکتر جنگیدین جرنل نیرو با فوج حیدر نایک کره ثانی و ثالث شکست خوردن در این جنگها هم مثل جنگ اول تنقیدیرات آسمانی

جرنل نیرو که این قسم از میدان برگشت مطیعون دوست و دشمن گردیده نهایت شرمسار نس کشید و این خبر تا که به کلکته رسید بود
 آتش نفاق فیما بین گورنر جرنل بهادر و مستر فرانسیس هم چنان التهاب داشت بلکه کار از منازعه در مکالمه گذشته جنگ تفنگ
 کشید و در او آخر جرب یا او اول شعبان لیا بطه که در هند نهاد در باغ با تفنگچه با هم در جنگیدند گورنر جرنل بهشتنگ بیادری سخت
 محفوظ ماند و مستر فرانسیس مجروح گشت چون حیالش باقی بود اگر چه گولی تفنگچه بر استخوان پهلوسه است خورد لیکن پرده را
 ندید و استخوان هم شکست بلکه در میان پوست و استخوان گذشت و در چند روز چاق شد درین عرصه جرنل کوثر که ملازم پادشاه
 بمنزله جرنل کلاورن رئیس کل فوج است از طرف لکنو و مستر ژوکریل از طرف برودان برگشته آمدند واسطه اصلاح و تصفیه با بین گورنر
 بهشتنگ بهادر و مستر فرانسیس گردیده در کونسل خانه اش آوردند و خبر شکست فوج انگلیشی و غلبه حیدر نایک و گریختن جرنل نسر و
 و غیر بر آمدن جرنل کاژر و محاصره نمودنش قلعه لیبی که از قلعه مشهوره متینه مرهه است بکلکته رسید و انگلیشی هم از آن طرف با
 بکلکته بر جهاز پاکشی که عبات از قاصدی است رسیده شد که دانند که خبر را چه گفت اما گورنر و جمیع اصحاب انگلیشیه کلکته را تشویشی مفرط
 عارض گشت و در فکر تحمیل زرو افتاد استن لشکر و جرنل کوثر را مکتف و محقق مندرج شدند و از ننگالیان مالدار قریب بیک کروڑ روپیه
 قرض سودا گرفتند فقیر نیز در آن روزها وارد کلکته و با گورنر ملاقات کرده بود چون خلق بسیار وارد تکیه فقیر لغایت فرموده و بعد
 حصول مقاصد باینده نمود اما بنا بر افرات کار با که داشت فرصت ملاقات با سه متواتر و اتفاقا سه مواعید میسر شد جرنل
 کوثر بنا بر قلت زرو فوج معذور داشت آخر سر انجام زرقر من از ننگالیان چنانچه گذشت لعینل آمد و جرنل

کوٹ باجہ چار پلٹن کا از اطراف جمع آمدہ بود نیلے سفر مندراج گردید ہامیدنگہ شش ہفت پلٹن و قبلاً کچھ براج است
 ہر گاہ جرنل برسد ہمہ فوجا سے مندراج و پلٹن ہا سہ ہر ہستہ جرنل کو بیات مجھو سے وہ دوازوہ پلٹن خواہد بود بسیار
 برای جنگ حیدرناک کاسے ہست چہ بر فوج حسن تدابیر خود جامعہ انگلیشیہ راستے اتما دو قدرات رہائے را در امور عالمی کل
 محض منید اندہ فتوحات ہتواترہ کہ ورسند میر گشت کجھن حسن تدبیر و شجاعت سرداران فوج ہند ہشتہ درین شکتہا جرنل
 کوٹک و جرنل منرو ملامتہا سے کندد انزام تقصیرات بسیار در ہر کار سے برآنہا سے نائید شکی نیست کہ دنیا عالم انساب ہست
 و عقل تدبیرات و خلعت تامہ در انتظام عالم و امانہ القدر کہ سبب حقیقی جل آلاوہ کہ عقول و حواس آفریدہ و بخشیدہ اوست
 مصلحت منقول و کار ہا سے دنیا سے ناپایا رہن جمیع الوجوہ و قبضہ اختیار و اقتدار جزو سندان مخلوق و معمول بودہ باشد
 بہ صورت جرنل کوٹ چون سالار کل افواج ملازم کہنی در سید و امور جروب ذمہ اوست و در مندراج و کوٹ ہوا رخ عظیمہ حوادث
 قویہ رویدادہ در او اسطہ ماہ مبارک رمضان سال نو در چہارم از ماہ دوازوہم لیواری جازوہ اندہ مندراج گردید و فقیر عدم انتقال
 گوئیہ کار با سہ خود درین ایام دیدہ و از قلت نمونہ اندیشیدہ ہر شد آبا و برگشت چہ اندیشہ فتنہ انگیزے ہر ہستہ کنگ ہیم
 منحن و عیال و اطفال فقیر در شد آبا و غریب الدیار بودہ اند و شہر مذکور عالمی کہ از و حفظنا موسس مردم و نحو اسے عالمی
 مستور باشد تار و ناظم و نائب ہر دو ازین صفات محروم ہ انگلیشیان خود امور فروش با شان ہر بلدہ اکثر بر دسا سے ہند سے
 کہ ناظم و حاکم آن بلدہ گردانیدہ اند سیردہ خود چند ان انفال سے بحال مردم این دیار نذرند ہفتد ہم شوال ہر شد آبا و رسیدہ
 تا بیت و پنجم ہی ایچو سنہ مذکورہ در شد آبا و بود درین ضمن اخبار مختلفہ سے شنیدہ انچہ شمع تر معلوم گردید درین اوراق التام
 یافت و آن نیست کہ جرنل منرو چون بصورت مذکور انہلوم یافتہ قبلاً مندراج رسید و ہدف سہام ملام اقوام و غیر اقوام گردید
 فوج حیدرناک نیز نزدیک تیبہ نزل نمودہ آبا و سے خارج قلعہ راقبا بوسے خود آورد و صلاح چنان دید کہ وقتی بے خبر بر فوج
 متصل قلعہ بریتہ و تا شاہد کہ کار سے باین مدیریت از پیش ہر در سردار چند را باد و پلٹن گران ویل کہ عیادت از جوانان حیدرہ توسے
 دست بلند بالا و شجاعان ہر دوازوہ است روز سے اول صبح مکہ از سحر بیرون فرستاد چون حیدرناک از اوضاع جنگا بن فرقا گاہ
 و خود ہم جنگا ہر ہوشیار و از اجال افواج خود خبر دار بودہ ملازمان رکاب را حاملہ نقل نمی گذار و فوج اہم مستعد تیار بود جنگ
 در گرفت و از ہر سو افواج متینہ حسب امر پاداد و اعانت در رسید و ہر دو پلٹن محصور گشتہ ہر رفتن تو انست و در ان ہون
 پاس ناموس ہر دسے و مردانگی ہشتہ بعالم آخرت شتافت و فوج حیدرناک بفتح و ظفر اختصاص یافت جرنل منرو و ہدیچہ روز
 خبر شنیدن جرنل کوٹ بہد مندراج شنیدہ ہر جان و آب و سے خود ترسید کہ مبادا در بخار سیدہ ہا او چہ کند نیابین فوج خود را
 انچہ در انجا بود و فراہم آورد و قلعہ را استحفاظ ابواب قلعہ و در خزانہ و ذخائر کہنی گذار شستہ باقی ہمد را ہمد را خود گرفت و با توپ ہمد را
 انچہ در جروب عفر سے بایہ جنگ برآمد ازین طرف سہ حیدرناک با فوج شالیستہ و اسلبے کہ بالیستہ بمقابلش رفت و جنگ
 عظیمی رویداد و با زہام کارکنان تقدیر سہ حیدرناک مظفر و منصور و جرنل منرو ہندول و مقهور مع بقیہ اسیت از میدان کارزار
 برگشتہ و اصل قلعہ مندراج گشت انچہ شنیدہ شد حیدرناک جنگیدن با قلعہ مناسبے داند و سے گوید کہ فوج را برای سہ چار ہزار گز
 زمین پانچکان بکشتن ہی توان داد اگر قلعہ سے لنگ را با داد و انگلیشیان منسوب نہ تا چند درین قلعہ و انہلوم دانا از غراب
 انور انست کہ سے گوئند قلعہ مندراج چون برکنار دریا سے شور واقع است آب شیرین مطلقاً از در و در خانو آب ہر چند با فراط شاہ
 بصاریک ہست سے ہزار کس کہ از فوج در مایا و را نجا البتہ خواہند بودہ چار ماہ و فاسے تو اہد نمود چہ آن قلعہ جا سے محض نیست